

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Důvěra občanů v místní samosprávu

Bakalářská práce

2023

Aneta Sazimová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Aneta Sazimová**
Osobní číslo: **E19080**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Veřejná ekonomika a správa**
Téma práce: **Důvěra občanů v místní samosprávu**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je identifikovat a analyzovat oblasti, které pomáhají budovat důvěru mezi občany a místní samosprávou. Zkoumat zvolené faktory, které mají potenciál ovlivnit vztah občana a místní samosprávy. Diskutovat výsledky a navrhnout případná doporučení.

Osnova:

- Vymezení základních pojmů týkajících se zkoumané problematiky.
- Analýza vztahů mezi místní samosprávou a občanem.
- Výzkum ve zvoleném prostředí.
- Shrnutí výsledků, jejich diskuse a návrh případných doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BOHATÁ, Marie. *Česká cesta k podnikatelské etice*. Brno: Barrister & Principal, 2020. ISBN 978-80-7364-108-5.
KÁNA, Pavel a Petra KALOUSKOVÁ . *Základy veřejné správy*. Praha: Montanex, 2019. ISBN 978-80-7225-465-1.
KOCÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Příbram. Lages, 2019. ISBN: 978-80-87576-28-1.
KRBOVÁ, Jana. *Moderní management ve veřejné správě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-744-8.
MENZEL, D. C. *Ethics management for public and nonprofit managers: leading and building organizations of integrity*. Third edition. New York: Routledge/Taylor & Francis Group, 2017. ISBN 978-1-138-19016-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Fuka, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2023**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jan Černohorský, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Práci s názvem Důvěra občanů v místní samosprávu jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákon, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, která na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27.4.2023

Aneta Sazimová, v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Janu Fukovi, Ph. D. za cenné a odborné rady, trpělivost, vstřícnost a ochotu při zpracování mé bakalářské práce. Další velké poděkování bych ráda věnovala mé rodině a nejbližším přátelům za velkou podporu během celého studia.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou důvěry občanů a jejich vztahu k místní samosprávě se zaměřením na město Borohrádek. V úvodních kapitolách jsou vymezeny pojmy, které souvisí s danou problematikou. Následně jsou charakterizovány faktory, které mohou důvěru občanů a vztah k místní samosprávě ovlivnit. Následuje výzkum, který byl proveden pomocí dotazníkového šetření mezi občany města Borohrádek. Výsledky dotazníkového šetření jsou vyhodnoceny, shrnuty a na jejich základě jsou navržena doporučení.

KLÍČOVÁ SLOVA

veřejná správa, místní samospráva, důvěra, vztah občana, etika, integrita, transparentnost, otevřenost, komunikace

TITLE

Citizen's trust in local self government

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the issue of citizens' trust and their relationship to local government with a focus on the town of Borohrádek. In the introductory chapters the concepts related to the issue are defined. Subsequently, the factors that can influence citizens' trust and relationship with local government are characterized. This is followed by research that was conducted through a questionnaire survey among the citizens of Borohrádek. The results of the questionnaire survey are evaluated, summarised and recommendations are proposed on the basis of the results.

KEYWORDS

public administration, local government, trust, citizen relations, ethics, integrity, transparency, openness, communication

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	9
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK.....	10
ÚVOD.....	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 Správa	12
1.2 Veřejná správa	12
1.2.1 Rozdělení veřejné správy	13
1.2.2 Způsoby vykonávání veřejné správy	13
1.3 Samospráva.....	14
1.3.1 Zájmová samospráva	14
1.3.2 Územní samospráva.....	14
1.4 Evropská charta místní samosprávy	18
2 DŮVĚRA A VZTAH OBČANA K MÍSTNÍ SAMOSPRÁVĚ.....	20
2.1 Budování důvěry a vztahu občana k místní samosprávě	20
2.1.1 Právo občanů participovat na místní samosprávě.....	20
2.1.2 Aspekty participace občanů na místní samosprávě	23
2.2 Vztah občana k místní samosprávě.....	26
2.3 Faktory ovlivňující důvěru a vztah občanů k místní samosprávě.....	27
2.3.1 Etika	27
2.3.2 Integrita.....	28
2.3.3 Důvěra.....	28
2.3.4 Otevřenost.....	29
2.3.5 Transparentnost.....	30
2.3.6 Komunikace	30

3	VÝZKUM VE ZVOLENÉM PROSTŘEDÍ.....	32
3.1	Město Borohrádek.....	32
3.1.1	Organizační struktura města Borohrádek	33
3.2	Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	34
3.2.1	Dotazník.....	34
3.2.2	Charakteristika respondentů	35
3.2.3	Participace občanů na místní samosprávě	35
3.2.4	Faktory ovlivňující důvěru a vztah občana k místní samosprávě	37
4	SHRNUTÍ VÝZKUMU, DISKUZE A DOPORUČENÍ	45
	ZÁVĚR	48
	POUŽITÁ LITERATURA	49
	PŘÍLOHY	54

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 – Organizační struktura města Borohrádek.....	33
Obrázek 2 – Participace občanů na místní samosprávě města Borohrádek	36
Obrázek 3 – Neetické chování úředníků města Borohrádek	38
Obrázek 4 – Oblasti, které mohou být zlepšeny pomocí kvalitní komunikace občanů s Městským úřadem Borohrádek	40
Obrázek 5 – Preferované komunikační nástroje s městem Borohrádek pro posílení důvěry občanů v komunální politiku	41
Obrázek 6 – Nástroje pro získání informací o fungování Městského úřadu města Borohrádek	42
Obrázek 7 – Oblasti, které mohou posílit důvěru občanů k místní samosprávě města Borohrádek.....	44
Tabulka 1 – Základní informace o dotazníku	35
Tabulka 2 – Příklady uvedené respondenty viz. otázka dotazníku č. 22.....	44

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

LZPS – Listina základních práv a svobod

MFČR – Ministerstvo financí České republiky

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

ÚSC – Územně samosprávný celek

ÚVOD

Důvěra občanů ve veřejnou správu je velkým tématem dnešní doby. Tato práce se zabývá důvěrou občanů a jejich vztahem k místní samosprávě ve zvolené obci, která má významný vliv na každodenní život občanů. Zároveň je také místní samospráva důležitá pro správné fungování demokratického systému a má vliv na stabilní ekonomiku daného území. Důvěra občanů a jejich vztah k místní samosprávě je významným faktorem pro stabilní a prosperující město. Faktorů, které mohou ovlivnit budování důvěry a vztahu občanů k místní samosprávě je hned několik. Nejpodstatnější z nich jsou v práci vymezeny.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které jsou dále rozděleny na jednotlivé podkapitoly. V prvních dvou kapitolách jsou nastíněny základní pojmy, které souvisí s danou problematikou. V první kapitole je charakterizovaná veřejná správa jako celek a její rozdělení na státní správu a samosprávu. Vzhledem ke zkoumané problematice je nadále popsána samospráva se zaměřením na územní samosprávu. Další kapitola je zaměřena na vymezení práv občanů obce a charakteristiku způsobů participace občanů na místní samosprávě. Dále jsou popsány faktory, které mohou ovlivnit důvěru a vztah občana k místní samosprávě. Třetí kapitola je věnovaná zvolenému výzkumu v terénu. Výzkum byl proveden formou dotazníkového šetření mezi občany. Výsledky výzkumu byly vyhodnoceny a zpracovány v podobě grafů. Na základě vyhodnocení výsledků byla navržena případná doporučení pro zlepšení.

Cílem této bakalářské práce je pomocí teoretické základny a dotazníkového šetření mezi občany zvolené obce identifikovat a analyzovat oblasti, které pomáhají budovat důvěru a vztah občanů k místní samosprávě. Jsou vymezeny jednotlivé faktory, které mohou mít potenciál ovlivnit důvěru občanů a zlepšit jejich vztah k místní samosprávě. Na základě provedeného výzkumu je cílem navrhnout možná doporučení.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Tato kapitola se zabývá vymežováním základních pojmů k dané problematice. Nejprve je přiblížen pojem správy se zaměřením na veřejnou správu, samosprávu a s podrobnějším vymezením místní (územní) samosprávy. Pozornost je také věnována dokumentu Evropská charta místní samosprávy.

1.1 Správa

Pojem správa nemá jednotnou definici. Obecně je vymezen jako cílevědomá lidská činnost, která vede k dosahování cílů spočívajících v uspokojení potřeb, požadavků a také služeb. Cíle správy mohou mít povahu soukromou i veřejnou. Soukromá správa je zaměřena na cíle jednotlivých osob a jejich individuálního užitku, zatímco v případě veřejné správy, je cílem řízení veřejných záležitostí ve veřejném zájmu (Káňa a Kalousková, 2019, s. 7-13; Průcha, 2014, s. 11-13).

1.2 Veřejná správa

Jedná se o pojem, který však také není přesně definován. Jeho definice je vysvětlena pomocí jednotlivých znaků, na kterých jsou formulace pojmu veřejné správy postaveny (Čajková, 2020, s. 16).

Veřejná správa je správní činnost, která je projevem státní (veřejné) moci. Neodmyslitelně má svou právní podobu, která je zakotvena v právních předpisech. Tyto předpisy jsou platné pro Českou republiku (dále jen ČR). Jedná se o správu, řízení, udržování a rozvíjení veřejných záležitostí, mezi které je možné zařadit správu území, věcí veřejného sektoru, veřejných záležitostí, financí a objektů. Všechny tyto činnosti jsou spravovány ve veřejném zájmu. Ten je označován jako jeden ze stěžejních znaků veřejné správy. Při uplatňování veřejného zájmu jakožto záměru veřejné správy, má být dosahováno co největšího užitku pro celé obyvatelstvo. Během vývoje obyvatelstva, veřejné správy, politické situace v ČR, a mnoho dalších ukazatelů, se veřejný zájem a jeho podoba vyvíjí, rozvíjí a mění. Tím se mění i jeho formulace. Veřejnou správu realizují subjekty, které jsou označovány jako vykonavatelé veřejné správy. Je možné tedy definovat veřejnou správu jako správní činnost, kterou vykonávají osoby na základě zmocnění zákonem. Mezi takové subjekty jsou řazeny jednotlivá ministerstva a jejich instituce, orgány místních samospráv (krajských nebo obecních) nebo další zákonem zřízené korporace. V poslední řadě je možné veřejnou správu také popsat jako veřejnou službu. Jedná se především o moderní pojetí veřejné správy.

K definování veřejné správy je také možné využít negativní definici, která vymezuje, co konkrétně stát ve své kompetenci nemá. Veřejná správa je výkon státní činnosti, kterou stát vykonává vedle zákonodárství a soudnictví (Čajková, 2020, s. 16-19; Heger, 2012, s. 39-42; Káňa a Kalousková, 2019, s. 7-10; Matula, 2017, s. 31-15; Průcha, 2014, s. 9-19).

„Veřejná správa plněním svých funkcí, umožňuje politickému systému vytvářet předpoklady pro fungování systému jako celku, a je tedy neodmyslitelnou součástí.“ (Čajková, 2020, s. 17)

1.2.1 Rozdělení veřejné správy

Veřejná správa je rozdělena na státní správu a samosprávu. Toto rozdělení je především z hlediska toho, pro jakou skupinu obyvatel platí nařízení orgánů, a zároveň kterou skupinu obyvatel jednotlivé orgány zastupují. Při výkonu státní správy jsou zastoupeni občané celé ČR, pro které platí vydaná nařízení a předpisy v rámci státní správy. V případě samosprávy se jedná o zastoupení občanů v dílčích krajích nebo obcích (Heger, 2012, s. 41).

Organizace veřejné správy spočívá v rozdělení správy do tří stupňů. Největší a nejrozšířenější je úroveň ústřední, jejímž představitelem je stát. Pomocí druhého stupně je definována regionální úroveň (krajská), kterou zastupuje kraj. V posledním stupni je organizace veřejné správy vymezena místní správou, jejímž zástupcem je obec (Čajková, 2020, s. 17; Káňa a Kalousková, 2019, s. 11).

1.2.2 Způsoby vykonávání veřejné správy

Pro pochopení veřejné správy a jejího rozdělení na státní správu a samosprávu je důležité vymezení pojmů decentralizace a centralizace, dekoncentrace a koncentrace. Centralizovaná veřejná správa je definována jako veřejná správa, která je vykonávána jednou ústřední institucí, jež zajistí veškeré úkony. V případě decentralizované veřejné správy jsou jednotlivé činnosti a odpovědnost delegovány na jiné orgány, které jsou k tomu zmocněny. Na území českého státu je aplikována decentralizovaná veřejná správa. Koncentrace veřejné správy spočívá ve vykonávání činností pouze jedním orgánem, který také nese veškerou odpovědnost. Příkladem může být Český statistický úřad (dále jen ČSÚ), Úřad pro ochranu osobních údajů nebo Úřad průmyslového vlastnictví. Jeho opakem je dekoncentrovaná veřejná správa. Dekoncentrace se dělí na horizontální a vertikální. V případě horizontálního dělení dochází k rozdělení pravomocí a úkolů na více jednotek, které jsou součástí dané struktury. Příkladem jsou finanční úřady, které jsou v každém kraji ČR. V případě vertikální dekoncentrace

jde o rozdělení úkonů mezi vyšší a nižší úroveň. Příkladem může být Úřad práce ČR, který rozdělil úkony i na jednotlivé úřady práce v okresech ČR (Kopecký, 2019, s. 73-74).

1.3 Samospráva

Samospráva je veřejná správa uskutečňovaná jinými veřejnoprávními subjekty než státem. Těmito subjekty jsou jednotlivé obce a kraje, veřejné vysoké školy apod. Samospráva je rozdělena na územní a zájmovou. Vykonávat samosprávu lze pouze v zemích, které jsou založeny na principu demokracie. Způsob veřejné správy je založen na decentralizaci. Znaky samosprávy vymezují samosprávu jako činnost, při které subjekty spravují vlastní záležitosti ve veřejném zájmu. Zároveň také hospodaří s vlastním majetkem, vytváří si finanční rozpočet, podle kterého s majetkem nakládají a také nesou právní subjektivitu neboli právní odpovědnost za své jednání. Veškerou činnost vykonávají zvolení představitelé, kteří zastupují daný subjekt samosprávy (Fuka, 2020, s. 8; Káňa a Kalousková, 2019, s. 46; Průcha, 2014, s. 9-19).

1.3.1 Zájmová samospráva

Pojem „zájmová samospráva“ spočívá ve sdružování občanů, kteří mají totožné zájmy, záliby či jejich profesi. Zájmová samospráva je členěna na profesní a zájmovou. Může se tedy jednat např. o sportovní kluby, politické strany, zájmové svazy, které jsou představiteli zájmových sdružení. V druhém případě se jedná o profesní komory, kam se řadí např. lékařská komora, advokátní komora, komora soudců atd. Takové komory jsou naopak představiteli profesních sdružení (Káňa a Kalousková, 2019, s. 46-47).

1.3.2 Územní samospráva

Základním pramenem práva pro územní samosprávu je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), současně i zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) a v neposlední řadě zákon č. 131/2000 o hlavním městě Praze. Nadřazené právní normy jsou pro toto odvětví především Ústava ČR, Listina základních práv a svobod (dále jen LZPS) a také Evropská charta místní samosprávy (Česko, 1993a; Česko, 1993b; Kočí, 2012, s. 13).

Právo na samosprávu je základním prvkem pro fungování obecní a krajské samosprávy. Předmětem územní samosprávy je územní samosprávný celek (dále jen ÚSC), kterým je zpravidla obec nebo kraj. Nositelé územní samosprávy spravují záležitosti daného ÚSC, hospodaří s jeho majetkem, a také nesou odpovědnost za svá rozhodnutí a obecně za takový celek. Územní samospráva je tedy prováděna prostřednictvím ÚSC, které se dělí na základní

územní samosprávné celky, jimiž jsou obce a vyšší územně samosprávné celky, kterými jsou kraje. V současné době je ČR rozdělena na čtrnáct vyšších územně samosprávných celků a 6 254 obcí. Tomuto rozdělení předcházely dílčí reformy. Mezi podstatné události, které vedly k současnému vymezení územní samosprávy, je řazeno převedení činností a pravomocí z národních výborů na kraje a následné zrušení okresů, s čímž souviselo rozdělení jejich pracovní náplně mezi obce a kraje. Z toho vyplývá, že v současné době je v ČR aplikována dvouúrovňová územní samospráva. Pro tuto práci je však stěžejní především první úroveň místní samosprávy, tedy samospráva na úrovni obce (Česko 1993b; Česko, 1997; Kočí, 2012, s. 13-14; Kopecký, 2019, s. 93; Krbová, 2017, s. 22-23; Průcha, 2014, s. 55-57).

Obec je veřejnoprávní korporací, která má svůj vlastní majetek, se kterým nakládá, hospodaří podle vlastního finančního rozpočtu a také nese právní odpovědnost za své jednání. Obec vzniká na základě zákona. Základní ÚSC je zastupován a spravován zastupitelstvem obce. Obce jsou právníckými osobami, které mají právní subjektivitu. Aby mohla být obec klasifikována jako veřejnoprávní korporace, musí splňovat tyto prvky:

- osobní základ,
- územní základ,
- ekonomický základ,
- právní subjektivita.

Prvním znakem je osobní základ, který představují občané. Za občana je považována fyzická osoba, která má trvalý pobyt na území dané obce a zároveň splňuje podmínku státního občana ČR. Druhým typem občana je právnická osoba, jejíž sídlo podnikání je v rámci určité obce. Mezi občany obce se řadí i cizinci, kteří mají trvalý pobyt v obci a také osoby, jež mají vlastnické právo k nemovitosti, která je na území obce. Druhým znakem je územní základ. Obec je veřejnoprávní korporací, pokud má své vlastní území, jež je vyznačené hranicemi obce. Území ČR je rozděleno do územních celků, které se nazývají obce. Výjimkou jsou vojenské újezdy, kterých je v ČR sedm a nejsou součástí území žádné obce v rámci ČR. Na daném území obce je vykonávána samostatná působnost a je zde zaručeno právo na samosprávu. Obec může mít více katastrálních území, vždy je to však vymezeno v územním plánu pro jednotlivou obec. Takové území se skládá jak ze zastavěných, tak i nezastavěných prostorů. Hranice obce se mohou během historie měnit a tím i velikost obce. V poslední řadě při vymezení územního základu obce je důležité definovat veřejné prostranství, jež je část území, která je určena pro obecné užívání takového prostoru, tedy je přístupná všem občanům. Třetím znakem je zajištěný ekonomický základ. Ten spočívá ve vlastnictví majetku obcí. S vlastnictvím majetku

je spojeno právo o jeho nakládání dle vlastního uvážení a také v souladu s rozpočtem obce. Majetek jakožto ekonomický základ obce se pak dělí na movitý a nemovitý. Posledním znakem obce je právní subjektivita, která je předmětem plnění určitých funkcí v podobě právních úkonů obce. Obec tedy musí mít způsobilost takové úkony vykonávat v mezích právních předpisů (Česko, 2000; Káňa a Kalousková, 2019, s. 49-54; Kočí, 2012, s. 19-39; Kopecký, 2019, s. 95-98; Novotný, Klíma, Králiková a Dudor, 2017, s. 22-24; Průcha, 2014, s. 61).

Členění obcí

V ČR se obce rozlišují podle dvou různých hledisek. Prvním z nich je rozdělení obcí dle počtu obyvatel. V takovém případě se obce člení na vesnice, městyse, města, okresní města, statutární města, krajská města a v neposlední řadě hlavní město Prahu. V druhém případě se dělí obce podle rozsahu přenesené působnosti:

- obce se základními (běžnými) obecními úřady – obce I. stupně,
- obce s pověřenými obecními úřady – obce II. stupně,
- obce s rozšířenou působností – obce III. stupně.

Obce, které mají základní obecní úřad jsou zpravidla malé obce, kde je výkon přenesené státní správy v základním rozsahu. Jedna z činností, kterou vykonávají, je např. evidence obyvatel. V případě druhého stupně je však již výkon přenesené státní správy větší. Jednotlivé činnosti jsou delegovány na základě zákona a mezi takové činnosti je řazeno např. vydávání stavebních povolení. Posledním stupněm jsou obce, které mají rozšířenou působnost, což znamená, že je na ně delegováno velké množství pravomocí od státu. Mezi jejich činnosti a kompetence je řazena např. evidence motorových vozidel, vydávání občanských průkazů nebo cestovních dokladů apod. (Česko, 1997; Káňa a Kalousková, 2019, s. 50-51).

Orgány obce

Činnosti obce jsou realizovány pomocí orgánů, které jsou zřízeny v dané obci. Každá obec musí mít zřízené zastupitelstvo, starostu a obecní úřad. Další orgány jako rada obce či zvláštní orgány obce se zřizují při splnění podmínek, které jsou dané zákonem. Podmínky jsou spojené s počtem obyvatel a také s rozsahem přenesené působnosti v dané obci (Kočí, 2012, s. 78).

Zastupitelstvo obce je úzce spjaté s podílením se občanů na veřejné správě obce, a to prostřednictvím voleb svých představitelů. Zastupitelstvo poté jmenuje a odvolává starostu obce a také členy rady. Zastupitelstvo je nejdůležitější orgán v obci. Rozhoduje totiž o nejvíce podstatných záležitostech, které jsou součástí samostatné působnosti obce. Kompetence

zastupitelstva jsou velmi rozsáhlé. Příkladem těchto kompetencí je schvalování rozpočtu obce, závěrečného účtu a také programu na rozvoj obce, vydávání obecně závazných vyhlášek v rámci samostatné působnosti, zřizování organizací jako jsou základní školy, příspěvkové organizace, obecní policie, povinné výbory (finanční a kontrolní) a další. Může také udělit čestné občanství občanům, rozhodovat o spolupráci s jinými obcemi apod. Zasedání zastupitelstva obce jsou pro občany veřejná, a to právě z důvodu umožnění jejich účasti na rozhodování o veřejné správě dané obce (Káňa a Kalousková, 2019, s. 52; Kočí, 2012, s. 78-100).

Dalším orgánem je starosta obce, jehož hlavním úkolem je zastupování obce navenek. Nemůže však ve většině případů rozhodovat sám z vlastní iniciativy, veškeré kroky musí být schváleny zastupitelstvem, kterému je odpovědný. Starosta především podává informace občanům. Mezi další podstatné kompetence je řazeno řízení zasedání rady i zastupitelstva nebo jmenování tajemníka obecního úřadu do funkce (Káňa a Kalousková, 2019, s. 53; Kočí, 2012, s. 108-114).

Obecní úřad je podle Kočího (2012, s. 114-116) orgán, který spravuje úkoly spojené se samostatnou, ale i přenesenou působností. Obecní úřad je tvořen starostou, případně jeho zástupcem (místostarostou či více místostarosty) a dalšími zaměstnanci. Složení úřadu se hlavně ve větších městech pak dělí na jednotlivé odbory nebo oddělení. Chod úřadu a jejich pracovníků spočívá ve vykonávání úkolů, které jsou uloženy úřadu prostřednictvím zastupitelstva či rady a také obstarává výkon státní správy, který na něj byl přenesen.

Nepovinnými orgány jsou tajemník a zaměstnanci, kteří jsou součástí obecního úřadu. Jedná se o zaměstnance v pracovním poměru k obci. Tajemník je odpovědný starostovi, zatímco zaměstnanci jsou odpovědní tajemníkovi. Náplní práce úředníků je plnění úkolů v rámci samostatné a přenesené působnosti. Tajemníková stěžejní funkce je řízení obecního úřadu a také zaměstnanců úřadu (Káňa a Kalousková, 2019, s. 53-54; Kočí, 2012, s. 117-125).

Jak uvádí Káňa a Kalousková (2019, s. 52-53), obecní rada je dalším orgánem obce, který při jeho zřízení je odpovědný zastupitelstvu. Jednání rady jsou neveřejná a jednají zde zvolení členové zastupitelstvem. Hlavní pravomocí, která je radě udělena zastupitelstvem, je vydávání nařízení obce v rámci přenesené působnosti. Také se zabývá projednáváním petic, různých připomínek a podnětů od občanů směrem k obci. Zabezpečuje chod obce, hospodaření obce a kontrolu dodržování rozpočtu obce. Schvaluje organizační řád obecního úřadu atd.

Přenesená a samostatná působnost obce

Přenesená působnost je definována jako přenechání části agendy státu jednotlivým obcím a krajům. Činnosti, které jsou na obec delegovány, jsou uvedeny v právních normách. Vycházejí tedy ze zákona a nelze je nijak změnit. Na výkon státní správy jsou připraveny pro obce ve státním rozpočtu finanční příspěvky, které umožňují tuto agendu obcím vykonávat. Samostatná působnost není taxativně vymezena v žádném právním předpise, není tedy nikde vymezen její rozsah. Na základě negativního vymezení je za samostatnou působnost považováno vše, co není zákonem určeno jako přenesená působnost. Při jejím výkonu je uplatňována zásada, která spočívá v péči o rozvoj obce, jejího území, občanů a jejich záležitostí. Stát či kraj mohou tak do úkonů obce v samostatné působnosti zakročit pouze pokud dochází k protizákonnému jednání. Podílení se občanů na veřejné správě je především prostřednictvím samostatné působnosti (Česko, 2000; Heger, 2012, s. 48; Kočí, 2012, s. 62-77).

Právní úkony obce

Základní ÚSC má své pravomoci, se kterými může v rámci jedné nebo druhé působnosti nakládat. Obec může hospodařit se svým majetkem dle vlastního uvážení (nákup či prodej majetku), vede právní jednání, kde je zejména představitelem starosta obce apod. V takovém případě se jedná o samostatnou působnost. Další pravomoc je založena na tvorbě svých vlastních norem, kterými mohou být buď obecně závazné vyhlášky, které jsou vydávány v rámci samostatné působnosti nebo nařízení obce, jež podléhají přenesené působnosti. Nařízení vydává rada obce, zatímco obecně závaznou vyhlášku vydává zastupitelstvo v rámci správy individuálních záležitostí obce. K tomu, aby byly tyto normy platné, je podmínkou jejich vyhlášení. Další důležitou pravomocí obce v samostatné působnosti je také zřizování organizačních složek, příspěvkových organizací, zakládání právnických osob a obchodních společností, škol (především základních) a výzkumných organizací (Kočí, 2012, s. 39-47).

1.4 Evropská charta místní samosprávy

Tato mezinárodní smlouva je považována za nedílnou součást územní samosprávy v ČR. Tento dokument prošel řádným legislativním procesem, který skončil jeho přijetím za právně závazný dokument pro ČR. Evropská charta místní samosprávy byla následně ratifikována ČR. Mezinárodní akt však musí být v souladu s ústavním pořádkem, který vychází z Ústavy ČR. Platnost této charty v ČR je datována k 1. září 1999 s čímž je spojeno i její ustanovení v českém právním řádě. Její uvedení v platnost bylo však již dříve. Charta je platná od 15. října 1985, kdy ji přijala Evropská Rada Evropy. Od tohoto dne měly členské země možnost k přijetí

dokumentu do svého právního systému. Za jednotlivé cíle této charty je považováno právo na samosprávu, právo na volbu svých představitelů a zástupců obce, tedy orgánů obce, které budou vykonávat své úkony dle vlastního uvážení s vlastními zdroji. Takové místní orgány si mohou spravovat organizační řád svého působíště a v poslední řadě se mohou domáhat ochrany soudu. Dalším cílem je výraznější spolupráce mezi členskými státy, které společně mohou mnohem větší měrou prosazovat zásady, cíle a ideály místní samosprávy, protože se jedná o jejich společný zájem. Základním prvkem demokracie jsou orgány, které vykonávají svou správu na místní úrovni. Jejich hlavní výhodou je možnost být při vykonávání veřejné správy nejbliže k občanům. Z toho vyplývá, že právo občanů podílet se na veřejné správě je v rámci takové úrovně nejlépe aplikováno a realizováno (Česko, 1999a; Kočí, 2012, s. 17; Průcha, 2014, s. 59; Rada Evropy, 2021, s. 5-11).

Na základě tvrzení Rady Evropy (2021, s. 26-27) existují dvě stěžejní práva občanů: právo podílet se na správě územního celku a možnost volby svého zastupitelstva, které bude zabezpečovat veřejný zájem. Principy, na kterých je Evropská charta místní samosprávy založena a zároveň faktory, které jsou vysvětleny v následující kapitole, jsou transparentnost, integrita, etika, komunikace, spolupráce, participace, důvěra a otevřenost.

2 DŮVĚRA A VZTAH OBČANA K MÍSTNÍ SAMOSPRÁVĚ

Ve druhé kapitole jsou nejdříve přiblíženy oblasti, které pomáhají budovat důvěru mezi občanem a místní samosprávou obce. Dalším bodem je vymezení a charakteristika faktorů, jež ovlivňují důvěru a vztah mezi občany a místní samosprávou.

2.1 Budování důvěry a vztahu občana k místní samosprávě

Kočí (2012) a Milěřová (2020) uvádí, že oblasti, které pomáhají budovat důvěru mezi občanem a místní samosprávou, jsou jejich práva a následná participace. Proto jsou vymezena jednotlivá práva občanů obce, způsoby a nástroje participace, tedy možnost zapojení občanů do místní samosprávy.

2.1.1 Právo občanů participovat na místní samosprávě

Základní definice občana obce byla vysvětlena v předchozí kapitole. Druhým podstatným bodem pro porozumění participace občanů na místní samosprávě je vymezení jednotlivých práv, které jim jako občanům dané obce náleží. Každé z těchto práv je pro občany nedílnou součástí při jejich postavení v obci, tedy jakým způsobem se mohou podílet na dění v jejich obci, jak mohou obec řídit, spravovat a také rozhodovat o obecních záležitostech. Tyto kompetence se vztahují na občany, kteří jsou zletilí a nesou jakožto plnoleté fyzické osoby právní subjektivitu, jež je definována jako způsobilost mít práva a povinnosti (Česko, 2012; Kočí, 2012, s. 28; Průcha, 2018, s. 112).

První právo, které občané mají, je volební právo. Jedná se o klíčové právo občanů v rámci místní samosprávy, na jehož základě mohou zvolit své zástupce, na které budou následně delegovány jednotlivé pravomoci, práva a v neposlední řadě i povinnosti. Volební právo se člení na aktivní a pasivní. Aktivní volební právo je možné vysvětlit jako právo volit své zastupitelstvo, jehož posláním a úkolem je hájit zájmy svých občanů. Obyvatelé obce mají tedy možnost zvolit své zástupce a vybrat si tak osoby, které jsou dle nich schopné takovou činnost naplnit. Druhou možností, jak se podílet na místní samosprávě obce, je možnost využít pasivní volební právo. Občané tak mohou být voleni. Aby mohli být zvoleni, je nutné naplnit podmínku kandidatury. Pokud veškeré podmínky občan splní, může tak nést pasivní právo a být zvolen jako jeden ze zastupitelů dané obce. V rámci volby zastupitelů se uplatňuje poměrný volební systém. Mandáty kandidátům se poté udělují na základě získaných platných hlasů. Toto právo mohou občané obce využít při komunálních volbách, které se konají každé čtyři roky. Všeobecné zásady komunálních voleb spočívají v jejich rovnosti, nepřímosti a tajnosti.

Tyto znaky musí být vždy naplněny. Konkrétní znaky znamenají: (Káňa a Kalousková, 2019, s. 19-20; Klíma a kolektiv, 2015, s. 202-205):

- rovnost – každý volič má pouze jeden hlas,
- nepřímost – voliči vybírají kandidáty, kteří teprve provedou volbu jednotlivých osob do vybraných funkcí a pozic,
- tajnost – voliči musí vložit svůj hlas za plentou, která je ve volební místnosti.

Dalším právem občanů je právo účastnit se zasedání zastupitelstva a možnost vlastního vyjádření při jejich jednání. Taková pravomoc je nedílnou součástí podílení se na místní samosprávě, neboť právě na jednáních zastupitelstva, která jsou veřejná, se probírají záležitosti v samostatné působnosti obce, jež mohou občané obce ovlivnit a mají možnost se tak k nim vyjádřit. Jedná se o právo, které je zakotveno v LZPS. Účastníci zasedání zastupitelstva se chovají a řídí podle platného jednacího řádu, na jehož základě se mohou vyslovit k řešenému bodu a sdělit svůj názor, postoj či návrh řešení. Jednací řád musí být však v souladu se zákonem, ve kterém je zakotveno právo možnosti vyjádření se občanů při jednání zastupitelstva obce. Z toho vyplývá, že nesmí být na základě jednacího řádu omezeno toto právo více než by bylo v souladu s platným právním předpisem. Při jednání zastupitelstva se probírají předem stanovené části jednání, ke kterým se vztahuje právo na vyjádření vlastního postoje (Horník a Kuš, 2016, s. 19-20; Kočí, 2012, s. 28; Kopecký, 2019, s. 99; Průcha, 2014, s. 77).

Dalším právem občanů v obci je podávat návrhy, stížnosti, upozornění a podněty z vlastní iniciativy. Touto formou je možné upozornit na některé oblasti, kterých si zastupitelé obce nemusí vždy všimnout, neboť je nemusí vnímat tak jako ostatní obyvatelé obce. Forma takového návrhu může být písemná či ústní. Konkrétní možnosti jsou: (Česko, 1990; Horník a Kuš, 2016, s. 22-23; Ministerstvo financí České republiky, 2017; Průcha, 2014, s. 77):

- stížnost – jedná se o vyjádření jedné či více osob, jejímž předmětem je stížnost, příkladem může být stížnost na nevhodné chování úředních osob nebo stížnost na postup orgánů, jež jsou součástí veřejné správy apod.,
- petice – tato forma podání musí mít vždy písemnou formu, musí splňovat obecné formální znaky petice dle zákona o právu petičním (např. podpisy jednotlivých osob, které s peticí souhlasí), z toho vyplývá, že podání petice je projevem většího počtu obyvatel, nikoliv pouze jediného občana, jejím hlavním cílem je ochrana veřejného zájmu,

- podnět – podnětem jsou všechny formy podání, které nejsou formulovány jako petice ani jako stížnost, v případě podání podnětu se často jedná o upozornění na danou problematiku, i v tomto případě mluvíme o podání jednoho občana.

Dalším právem je právo na projednání záležitostí, jehož hlavním cílem je možnost domáhání se občanů na realizaci projednání jmenovitých podnětů, úkolů a činností, jež jsou spojeny se samostatnou působností. Po uplatnění tohoto práva budou veřejné záležitosti obsahem jednání orgánů, které realizují místní samosprávu obce. Takovými orgány jsou na obecní úrovni zejména zastupitelstvo či rada obce. Uvedené právo na projednání záležitostí je zakotveno v ústavním pořádku. Tedy pokud jsou naplněny podmínky, jsou orgány obce povinny záležitost projednat. Pokud je takové právo uplatňováno na území dané obce a je žádost o projednání obecní záležitosti podepsána alespoň 0,5 % občanů dané obce, pak musí tato záležitost být projednána na jednání rady obce do 60 dnů. Pokud se jedná o schůzi zastupitelstva obce, pak nejpozději do 90 dnů (Horník a Kuš, 2016, s. 21; Kočí, 2012, s. 28; Průcha, 2018, s. 112).

Jak již bylo zmíněno, každá obec hospodaří s vlastním majetkem dle svého uvážení. Konečné rozhodnutí spravuje zastupitelstvo obce. Občané však mají možnost a právo vyjádřit se k rozpočtu obce a závěrečnému účtu za předešlý kalendářní rok. Mohou podávat své námitky a také předkládat své návrhy a řešení, případně jiná různá opatření. Právo na vyjádření se k rozpočtu či závěrečnému účtu obce může občan uplatnit buď na základě písemné žádosti, kterou podá během stanové zákonné lhůty. Druhým způsobem, jak se domáhat svého práva je vyjádřit se při jednání zastupitelstva ústně (Horník a Kuš, 2016, s. 20; Kočí, 2012, s. 28; Kopecký, 2019, s. 99).

Všechny výše zmíněné pravomoci souvisí s právem o svobodném přístupu k informacím, které je ustanoveno v zákoně č. 106/1999 Sb. Tento právní předpis upravuje základní právo občanů k nahlížení do dokumentů, které je spojené s místní samosprávou dané obce. Všechny zmiňované dokumenty musí být veřejně přístupné. Jak uvádí Horník a Kuš (2016, s. 21), mezi takové dokumenty se řadí rozpočet obce, závěrečný účet, usnesení zastupitelstva, rady či výborů a komisí obce. Dalším takovým dokumentem může být zápis z konkrétních schůzí a jednání zastupitelstva obce.

Další právo, které občané mohou využít při participaci na místní samosprávě, je právo účastnit se místního referenda. Občané se tak účastní podstatných rozhodnutí o dané obci. Toto

právo je zaručeno LZPS. Podmínkou platnosti místního referenda je, že předmětem budou záležitosti obce, jež jsou v její samostatné působnosti. Na místním referendu se podílí občané, kteří splňují podmínky pro volbu v místních volbách do zastupitelstva, tedy mají aktivní volební právo a jsou označovány jako oprávněné osoby. Při místním referendu musí být naplněny podmínky rovnosti, tajnosti a všeobecnosti. Uplatňuje se zde možnost přímého hlasování občanů, kdy si občané mohou vybrat buď souhlas či jeho opak. Otázky, které jsou tázány, jsou však přesně určeny a jiná možnost odpovědi tedy ani není přijatelná. Iniciátoři, kteří podají návrh na konání místního referenda, mohou být dva. Návrh může podat jednak zastupitelstvo obce nebo přípravný výbor. U přípravného výboru jsou stanové podmínky pro přijetí referenda, např. pokud je město, kde žije 3 000 obyvatel, musí alespoň 30 % oprávněných osob s referendem souhlasit. Pokud jsou všechny podmínky splněné, obecní zastupitelstvo vyhlásí návrh za platný a na jeho základě vyhlásí místní referendum. Proto aby bylo referendum platné, je povinná účast nejméně 35 % oprávněných osob (obyvatel obce). Pokud je tato podmínka splněna, je rozhodnutí referenda platné a zastupitelstvo obce se jím musí řídit. Je dobré zmínit, že všechny záležitosti však nelze řešit v mezích místního referenda. Takové body jsou taxativně vymezeny v zákoně č. 22/2004 Sb., o místním referendu. Příklady oblastí, které nelze podrobit místnímu referendu: místní poplatky, podněty obecního rozpočtu, otázky o volbě starosty a také jeho odvolání a další příklady uvedené v příslušném právním předpise (Česko, 2004; Horník a Kuš, 2016, s. 19; Klíma a kolektiv, 2015, s. 192-193; Kočí, 2012, s. 153-155; Kopecký, 2019, s. 117).

2.1.2 Aspekty participace občanů na místní samosprávě

V této práci už mnohokrát zazněl koncept participace občanů. Jedná se o velmi široký pojem, který je v současné veřejné správě stále více prohlubován. Participace obecně znamená v kontextu veřejné správy podílení se občanů na správě své obce, kraje nebo státu. Tedy možnou spolupráci při těchto činnostech. Dále je v této práci pojednáváno o participaci na obecní úrovni při vykonávání samostatné působnosti. Participace je základem demokracie. Jedná se o neodmyslitelnou část při uplatňování samosprávy obce. Dá se také říct, že čím je podíl občanů na místní samosprávě v obci větší, tím se zvyšují i přínosy pro obec a tím i samotné občany. Jestliže se místní samospráva v obci vykonává v podobě spolupráce se svými obyvateli, je pak taková správa více osobní a podstatně efektivnější a kvalitnější (Čermák a Vobecká a kol., 2011, s. 28; Krbová, 2017, s. 21-22; Linek, Císař, Petrušek a Vráblíková, 2017, s. 124; Milěřová, 2020, s. 2)

Jak uvádí Linek, Císař, Petrušek a Vráblíková (2017, s. 126-127), existují kritéria, jež podmiňují politickou participaci. Tyto čtyři základní znaky je potřeba naplnit, aby se jednalo o participaci občanů na území obce:

- dobrovolnost – občané nesmí být nuceni pro participativní činnost,
- řadovost občanů – participaci na obecní úrovni činí řadoví občané,
- aktivita – musí se jednat o provedení některé aktivity, aby se dalo mluvit o participaci, tedy negativně vyjádřeno, nelze pouze o těchto aktivitách spekulovat, ale ve výsledku tyto činy nedělat,
- naplnění cíle ovlivnit politiku veřejné správy – posláním činností participace je ovlivnění takové politiky v jejich obci.

Obvyklou formou zapojení občanů do místní samosprávy své obce je volba zastupitelů. Nicméně zapojení občanů do tohoto procesu není ukončeno dnem voleb, ale pokračuje v rámci jiných činností během následujícího volebního období zastupitelů. Jak již bylo řečeno, spolupráce občanů přináší pozitiva. Hlavní výhody jsou spatřeny v případě uplatnění občanů při rozhodování územního celku o velmi důležitých otázkách obce. Zastupitelstvo tak při učinění rozhodnutí zohledňuje názory, postoje a vyjádření svých obyvatel. Těmito činnostmi je podporována komunikace občanů a orgánů obce, demokracie, sociální postavení občanů, zájmy občanů a řešení potřeb či záležitostí, jež jsou primární pro obyvatele dané obce. Z druhé strany je zde prohloubeno porozumění orgánů dané obce při řešení veřejných záležitostí, které souvisí s občany obce. Důležitou oblastí je zvýšení důvěry občanů v místní samosprávu, což úzce souvisí s budováním lepšího vztahu občana k místní samosprávě (Čermák a Vobecká a kol., 2011, s. 28; Krbová, 2017, s. 22; Linek, Císař, Petrušek a Vráblíková, 2017, s. 126-127; Milěřová, 2020, s. 2; OSCE, 2022, s. 5).

Spolupráce občanů, a především jejich vlastní iniciativa, je někdy obtížná. Lidé mohou být přesvědčeni, že jsou pouze adresáty jednotlivých rozhodnutí obce a jejich postavení je tedy pouze pasivní, což vede k nespolupráci. Občané nemusí mít snahu zapojit se do řízení obce a už vůbec se nesnaží angažovat na místní samosprávě z vlastní iniciativy. Je nutné podotknout, že každý občan obce je odlišný a tím i jeho přístup. Jak uvádí Milěřová (2020, s. 3), v ČR se dle zkoumaných faktorů komunálních voleb účastní velmi malé procento – od 30 do 50 %.

Proto, aby mohly být principy participace realizovány na dobré úrovni, je potřeba mít zajištěné prvky, které tomu pomohou. Mezi takové prvky jsou řazeny dle Miléřové (2020, s. 4):

- vhodné podmínky pro konání veřejných shromáždění a sdružování občanů,
- možnost účastnit se jednání online a mít v takové podobě všechny dokumenty,
- rozhodování o veřejných záležitostech musí být otevřené a také transparentní,
- finanční prostředky, jež pomůžou s financováním participačních mechanismů,
- lidské zdroje, které představují zejména osoby, jež se participací zabývají, budou ji podporovat a zároveň se budou podílet na její realizaci,
- spojení osobních a peněžních zdrojů vede k tvorbě různých programů a konceptů, jež jsou stěžejním prvkem participace.

Nástroje v rámci participace jsou členěny na participativní a deliberativní. Jejich rozdíl je v počtu zapojených osob. Při participaci se jedná o široké zapojení zainteresovaných osob. Takové postupy jsou uplatňovány při monitoringu občanů, možnosti projevení svého názoru, předkládání návrhů, podnětů atd. Často jsou tyto prvky činěny online formou. U deliberace je naopak menší okruh rozhodujících osob. Jejich hlavním cílem je široká informovanost všech adresátů a účastníků daného problému. Jsou to zejména osoby, jichž se jednotlivá rozhodnutí dotýkají a osoby, které se na takovém rozhodnutí mohou podílet, např. odborníci, znalci apod. V rámci takového procesu dochází k porovnání veškerých možností, východisek a postojů. Pomocí deliberativních nástrojů je řešena velká skupina problémů. Jsou definovány jako záležitosti, jež vyžadují delší časový horizont pro jejich vyřešení (Miléřová, 2020, s. 10-11).

Podle OSCE (2022, s. 9-20) jsou důležitými prostředky a nástroji participace:

- občanské poradní skupiny – jsou poradní orgány pro zastupitelstva a rady obce, hlavními výhodami těchto skupin je zvýšení transparentnosti orgánů, posílení důvěry občanů, vybudování vztahu mezi občany a orgány pomocí těchto skupin, jakožto zprostředkovatelů,
- strategické plánování – je forma zainteresování obyvatel obce při plánování jejího rozvoje, občané se podílejí na tvorbě cílů a vizí,
- participativní rozpočtování – je definováno jako zapojení občanů do procesu finančního plánování, jehož výsledkem je rozpočet obce, tímto nástrojem je umožněno občanům rozhodovat o nejdůležitějších záležitostech v obci, kterými jsou finanční prostředky a rozhodovat tak o jejich využití,

- sociální monitoring – je nástroj, jehož prostřednictvím mohou občané sledovat rozhodnutí svých zástupců, hlavní výhodou tohoto procesu je posílení komunikace mezi oběma stranami, ale na druhou stranu se jedná o časově i finančně náročný projekt,
- partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Jak uvádí Průcha (2018, s. 200-201), jednou z dalších možností, jak se občan může zapojit do činností místní samosprávy, je vykonávání dohledu neboli kontroly nad správními orgány veřejné správy na úrovni obce. Možnost využít tuto činnost je zakotveno v již výše zmíněných právech, které občanovi obce náleží. Taková činnost je potom také projevem participace na místní samosprávě dané obce.

Další pohled na participaci občanů uvádí Kolínská (2015, s. 6-19), která vymezuje další možnosti spolupráce a podílení se občanů na místní samosprávě. Takovými možnostmi jsou:

- den otevřených dveří – neformální akce obce, jejímž cílem je seznámit občany s činnostmi a organizací obecního úřadu,
- kulatý stůl – jedná se o metodu, jež slouží k diskuzi více občanů při řešení obecní záležitosti a možnosti jejího řešení, zúčastněné osoby by měly být zainteresované v dané problematice,
- world café – metoda, která je defacto stejná jako metoda „kulatý stůl“, jediný rozdíl je v tom, že osoby, jež se takového jednání či shromáždění účastní, mohou být i občané, jež nejsou zainteresované, ale chtějí se podělit o svůj názor či postoj,
- pracovní skupina – občané jsou zapojeni jako poradní orgány či skupiny pro orgán, který o obecních záležitostech jedná a rozhoduje, tato metoda je jednou z nejčastějších při participaci občanů,
- veřejné projednání – metoda spočívající v diskuzi s občany o důležitých obecních záležitostech.

2.2 Vztah občana k místní samosprávě

V prvních dvou subkapitolách bylo přiblíženo, jaké je postavení občana v obci, jeho práva a také možnosti jeho spolupráce. Všechny tyto oblasti jsou podstatné pro budování důvěry, která ovlivňuje vztah občana a místní samosprávy. Dále jsou vymezeny i další jednotlivé faktory, které mohou tento vztah a také důvěru občana ovlivnit.

Vztah občana k místní samosprávě je těžké definovat. Obecně je dáno, že se jedná o vztah občanů daného území k místní samosprávě v dané obci. Jednotlivé orgány obce pak plní úkoly a činnosti, které mohou být v samostatné nebo přenesené působnosti. Při vykonávání těchto činností je ovlivňován a budován vztah občana k místní samosprávě. Obecně lze také konstatovat, že lidé jsou vůči autoritám a vůdčím osobám velmi kritičtí. V případě obecní úrovně se za tyto vůdčí osoby mohou považovat zastupitelé obce, neboť rozhodují o záležitostech v samostatné působnosti. Občané však nebudují vztah pouze vůči zastupitelům, ale i jiným orgánům obce, které nejsou vůdčího typu např. zaměstnanci obecního úřadu. Tyto orgány mohou vykonávat místní samosprávu na základě přenesené působnosti (Heger 2012, s. 145; Malast, 2016, s. 115-118).

2.3 Faktory ovlivňující důvěru a vztah občanů k místní samosprávě

Faktory, které jsou zkoumány z důvodu jejich vlivu na budování sounáležitosti občanů s obcí, jsou podle Čajkové (2020), Klímka (2020), Kolmana (2013), Kumagi, Iorio (2020) a Menzela (2017) etika a integrita v rámci místní samosprávy, důvěra občanů, otevřenost a transparentnost obce a v neposlední řadě komunikace občanů a orgánů místní samosprávy.

2.3.1 Etika

Etika je věda, jejímž předmětem je chování osob v rámci jejich vztahů. Pro správné fungování a nastavení vztahů mezi lidmi je důležité se chovat také dle etických zásad, které nejsou definované a zakotvené v právních předpisech. S etikou souvisí i její formalizace, pro kterou je důležitá existence etických kodexů. Na základě kontroly je hodnoceno etické chování jednotlivců. Etický kodex je definován jako dokument, který upravuje etické chování. Praktickým příkladem tohoto dokumentu je Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy, dle kterého se řídí pracovníci úřadů (např. úředníci obecního úřadu). Etické předpisy, kodexy a nařízení mají především zajistit, aby byl naplněn cíl veřejné správy, kterým je veřejný zájem. Jejich hlavní úkol je tedy zamezit uplatňování vlastního zájmu osob, které jsou součástí místní samosprávy. Je možné se setkat se dvěma typy osob v oblasti místní samosprávy. V první řadě jsou to pracovitě, svědomitě osoby, jež budují svoji kariéru. Takové osoby jednájí na základě správného etického chování v rámci místní samosprávy a své chování přenáší jednak na jednání s občany, tedy s veřejností, tak i na jednání se svými spolupracovníky, nadřízenými orgány apod. V druhém případě to jsou bohužel jednotlivci, kteří zneužívají svoji moc k prosazování svých vlastních cílů, zájmů a potřeb. Takové chování je v rozporu

s veřejným zájmem a etickým chováním osob, což může vést k narušení důvěry občana k místní samosprávě (Bohatá, 2020, s. 87-90; Menzel, 2017, s. 1-29; Nešpor, 2020).

Vzhledem k výše uvedenému, je možné etiku definovat jako velmi podstatný faktor, jež ovlivňuje budování vztahu k místní samosprávě. Pro občany je velmi těžké mít dobrý a zdravý vztah s obcí, pokud v ní nemají důvěru, kterou ovlivňuje etické chování. Pokud se v místní samosprávě objevují znaky neetického chování, lze předpokládat, že to vztah občana ovlivní spíše negativně. Z toho vyplývá, že pro správné nastavení vztahů občanů k místní samosprávě je stěžejní etické chování osob v rámci místní samosprávy.

2.3.2 Integrita

S pojmem etika úzce souvisí integrita. Při výkonu místní samosprávy integrita znamená mimo jiné dodržování etických kodexů a pravidel, jež vedou k morálnímu a svědomitému chování. Integrita představuje tedy chování osob v místní samosprávě, které by mělo dlouhodobě naplňovat znaky upřímnosti, pravdivosti a čestnosti. Pro občany je velmi důležité, aby z jednání s úředními osobami vyplývala pravdivost, upřímnost a čestnost. To pak může vést k posílení důvěry občanů a zlepšení vztahu občana k místní samosprávě (Menzel, 2017, s. 66).

2.3.3 Důvěra

Důvěra je vnímána jako závazek subjektů, jež si vzájemně důvěřují, ale nikdy není zaručeno, že protistrana svůj závazek dodrží. I přesto je pro lidi už od dětských let velmi důležité mít nějakou důvěru. V dětství věříme rodičům, později učitelům, přátelům, spolupracovníkům atd. Nejvíce je pro děti však důležitá důvěra ve své rodiče během jejich dětství a dospívání. Od rodičů totiž získávají různé názory a pohledy, jež si přenáší do svého budoucího života. Jsou jedinci, kteří vyrůstali v rodinách, kde je důvěra nastolena velmi jistě a dobře. Takové osoby pak často tuto důvěru přenesou i do svého budoucího života. V opačném případě se pak může hovořit o nejistotě lidí, jež mají potíž důvěřovat obecně. Problém s důvěrou se může později projevit v jakékoliv podobě a často tím bývá i důvěra v systém. Příklad takové nedůvěry je možné spatřit u lidí, kteří si prošli těžkým obdobím a nikdo jim nepomohl. Často pak obviňují systém, v který už nedůvěřují. Důvěra může být rozlišována na dva druhy. Prvním zmíněným typem je sociální důvěra, která již byla vysvětlena. Jedná se tedy o důvěru v rodině atd. Druhým typem je pak politická důvěra. Tyto dvě sféry spolu však velmi úzce souvisí. Jak již bylo naznačeno lidé, kteří nemají sociální důvěru nemají zpravidla ani pak politickou. Politickou důvěru je možné definovat jako důvěru v instituce a organizace, které existují

z důvodu vzniku právního státu. Stěžejní je v tomto bodě důvěra ve vládu, neboť ta rozhoduje o nejdůležitějších otázkách, které se týkají všech občanů. S politickou důvěrou občanů ve vládu, resp. stát, souvisí i důvěra občanů v místní samosprávu, a to na úrovni obcí nebo krajů, které rozhodují o veřejných záležitostech občanů daného území. Občas je velmi těžké prohlubovat vztah občana a místní samosprávy, pokud nemají důvěru v systém obecně. Pokud budou však občané důvěřovat své obci, může to vést ke kvalitnějším službám místní samosprávy, vyššímu dodržování právních předpisů a rozvoji obce. Důvěra je totiž stěžejní pro rozvoj obce a kvalitu místní samosprávy (Kumagi, Iorio, 2020, s. 3-13; Šraibová, 2014).

Pro podporu budování jistoty a důvěry občanů v místní samosprávu obce se v demokratickém státě prosazují nástroje participace, jež jsou výše popsány. Pokud je uvažována silná participace občanů, předpokládá se jejich spolupráce a podílení se na místní samosprávě. Lze tvrdit, že účast veřejnosti má pozitivní vliv na spokojenost občanů obecně a také to velmi pozitivně působí na politické výsledky a legitimitu postupů. Lidé jsou spokojeni více i v situacích, kdy dochází k určitému konfliktu, protože jejich důvěra je silná a nemají pochybnosti a strach. Zapojení veřejnosti do procesu místní samosprávy je tak klíčové i pro dosažení mezinárodních rozvojových cílů. V opačném případě, tedy pokud je uvažováno s nízkou angažovaností občanů při výkonu místní samosprávy v dané obci, lze vyvodit, že toto vede k horší výkonnosti a kvalitě místní samosprávy v obci, čímž se pak prohlubuje nedůvěra obyvatel (Kumagi, Iorio, 2020, s. 13-17).

Důvěra je stěžejní prvek pro zdravý vztah občana k obci. Důvěra může ovlivnit i jiné faktory (etika, otevřenost, integrita, transparentnost, komunikace), které následně mají vliv na vztah občana k místní samosprávě. Základem pro budování důvěry je znalost občanů o jejich právech či možnostech spolupráce a jejich následná participace. Z pohledu obce je ale podstatné občanům v těchto krocích pomáhat.

2.3.4 Otevřenost

Jedním z dalších podstatných faktorů, který ovlivňuje vztah občana a místní samosprávy, je její otevřenost. Otevřenost souvisí s právem občanů na informace, které je zaručeno v LZPS, jež je nadále upraveno v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Při výkonu místní samosprávy znamená otevřenost zajištění, aby informace o rozhodnutích, činnostech obce apod. byly snadno dostupné občanům. Může to být v podobě využití otevřených dat (digitální stopa) nebo v podobě předání informací při veřejných osobních zasedáních atd.

V dnešní době jsou velmi podstatným prvkem zmíněná otevřená data v on-line formě. Otevřená data zvyšují kvalitu života a důvěru občanů v obcích. Taková data musí být snadno přístupná občanům, aby si je mohli dohledat na internetu v digitální podobě. Musí mít jasnou podobu a občan k nim má mít okamžitý přístup. Pomocí otevřených dat byla občanům dána nová možnost a nové způsoby, jak se k informacím dostat. Zároveň se také mohou občané podílet na rozvoji nových nástrojů a metod, které budou využívány při užívání otevřených dat. Má také vliv na prohloubení důvěry občanů, zvyšování kvality komunikace mezi občany a místní samosprávou či zlepšování poskytování jednotlivých veřejných služeb, které poskytují orgány obce občanům daného území. Všechny tyto pozitivní důsledky zavedení a zvyšování otevřenosti dat může vést k vyšší participaci občanů (Klímeček, 2020; MVČR, 2022).

2.3.5 Transparentnost

Pojem transparentnost bývá vymezen jako průhlednost. Transparentnost spočívá ve schopnosti předpovídat průběh. Občané mají právo nahlížet do dokumentů a být informováni o jednotlivých rozhodnutích a jednáních. Na základě transparentnosti místní samosprávy se mohou občané aktivně podílet na rozhodovacích procesech, které se dotýkají samostatné působnosti obce a také mohou místní samosprávu pomocí zveřejňovaných informací kontrolovat. Transparentnost vede k větší odpovědnosti zástupců obce, neboť na jejich rozhodnutí je dohlíženo i občany, kteří jsou předmětem jejich rozhodnutí (Kolman, 2013, s. 38).

V současné době rozdělujeme tyto funkce transparentnosti (Tůmová, 2021):

- občané znají dopředu důsledky svého jednání a vzhledem k tomu je jejich rozhodování více racionální, z toho vyplývá, že transparentnost usnadňuje občanům jejich rozhodnutí,
- kontrola kroků a postupů obce a jejich orgánů.

2.3.6 Komunikace

Komunikaci lze definovat jako schopnost, jak spolu lidé dokážou komunikovat v rámci svých mezilidských vztahů. Obecně se jedná o prostředek, který přispívá k socializaci jedinců ve společnosti. Na komunikaci v rámci místní samosprávy existují dva odlišné pohledy. V první řadě se jedná o prvek, který je neodmyslitelný pro demokratický stát. Druhý pohled spočívá ve vnímání komunikace jako nástroje, jímž dochází k ovládnutí lidí. Komunikace je také nástroj pro budování důvěry občanů územního celku a obecní samosprávy, kterou zastupují

orgány obce. Při naplňování cílů tzv. dobré správy je důležité klást vysoké nároky na kvalitní komunikaci místní samosprávy s jejími adresáty. Cílem komunikace je objevení a následné řešení důležitých otázek obce, ať už se jedná o záležitosti krátkodobé či dlouhodobé. Mezi oblasti, které obec v rámci místní samosprávy spravuje a následně o nich rozhoduje, jsou řazeny např. otázky hospodaření obce, rozvoje obce, ať už v podobě rozvoje území, majetku, občanů apod. Komunikace by měla být dostatečně kvalitní a odborná. S tím souvisí i různá školení či kurzy, jejichž cílem je prohlubování dovedností pracovníků místní samosprávy. Kvalitní a odborná komunikace tak může vést ke zvýšení důvěry občanů a posílení jejich vztahu k místní správě (Čajková, 2020, s. 132; Heger, 2012, s. 13; Pavlík, 2014 s. 69).

Podle Čajkové (2020, s. 132-134) je pro komunikaci stěžejní zavádění její digitalizace, která souvisí s vývojem společnosti a technologie. Jak již bylo zmíněno, jedná se o otevřenost a transparentnost místní samosprávy. Nástrojem digitalizace je e-Government, jehož účelem je zjednodušení aktivity mezi místní samosprávou a občany. Tedy zejména pomoc vytvořit jednodušší komunikační prostředek, jehož prostřednictvím spolu tyto strany mohou komunikovat.

Jak uvádí Pavlík (2014, s. 70), existují obecně platné zásady pro řádné fungování komunikace. Základním prvkem je systém komunikace, bez něhož by nebylo možné, aby komunikace probíhala správně. Pro tzv. dobrou správu jsou stěžejní elementy participace občanů na rozhodování a také komunikace, včetně možnosti zpětné vazby. Úkolem obce je zajistit vhodný prostor k realizaci těchto úkonů. Další zásadou je včasná a úplná informovanost občanů. Pokud tyto zásady obec naplní, můžeme pak hovořit o dobře nastaveném fungování jejich komunikace.

Prostředky a nástroje, které při komunikaci s občany uplatňují orgány obce, jsou rozděleny na dva typy. Prvním z nich jsou přímé nástroje, mezi které jsou řazeny veřejné schůze (jednání zastupitelstva), společenské akce, různé besedy a diskuze s občany. Mezi přímé nástroje dále patří možnost podávání stížností, petic a podnětů, jež veřejná správa obce následně bere v potaz a zabývá se jejich řešením. Při využívání přímých nástrojů je často využívána forma komunikace v podobě fyzického kontaktu občanů s orgány obce. Oproti tomu je druhý typ nástrojů využíván u neosobního jednání. Mezi nepřímé nástroje je možné zařadit obecní zpravodaj, online komunikaci v rámci e-Governmentu, dotazníkové šetření, které probíhá v dané obci a sociální sítě. Další nepřímé nástroje jsou plakáty, reklamy, ankety apod. (Káňa a Kalousková, 2019, s. 65; Pavlík, 2014, s. 73-74).

3 VÝZKUM VE ZVOLENÉM PROSTŘEDÍ

Následující kapitola je věnována provedenému kvalitativnímu výzkumu, který proběhl v podobě dotazníkového šetření ve městě Borohrádek. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak občané města Borohrádek důvěřují v místní samosprávu. Dále bylo zjišťováno, které faktory jejich důvěru a vztah k místní samosprávě nejvíce ovlivňují. Mezi zkoumané faktory patří etika a integrita místní samosprávy, důvěra občanů, otevřenost a transparentnost orgánů obce a v neposlední řadě komunikace občanů a orgánů místní samosprávy.

Pro sběr dat byl vytvořen dotazník, který obsahoval celkem 23 otázek, jež byly uzavřené, případně polouzavřené. Podle Hendla (2016) je dotazníkové šetření metoda, která je vhodná při sběru odpovědí přímo od občanů a jejich názorů či postojů k dané problematice. Respondenty tohoto dotazníku byli občané starší osmnácti let. Dotazník byl vytvořen ve dvou podobách – papírová a elektronická.

Podle údajů ČSÚ je počet obyvatel k datu 31.12.2021 v Borohrádku 2 091. Počet obyvatel je klasifikován jako základní vzorek pro daný výzkum. Ze základního vzorku odpovědělo na dotazník 100 obyvatel. Tento počet je charakterizován jako náhodný reprezentativní vzorek pro dotazníkové šetření (ČSÚ 2023; Chromý, 2017),

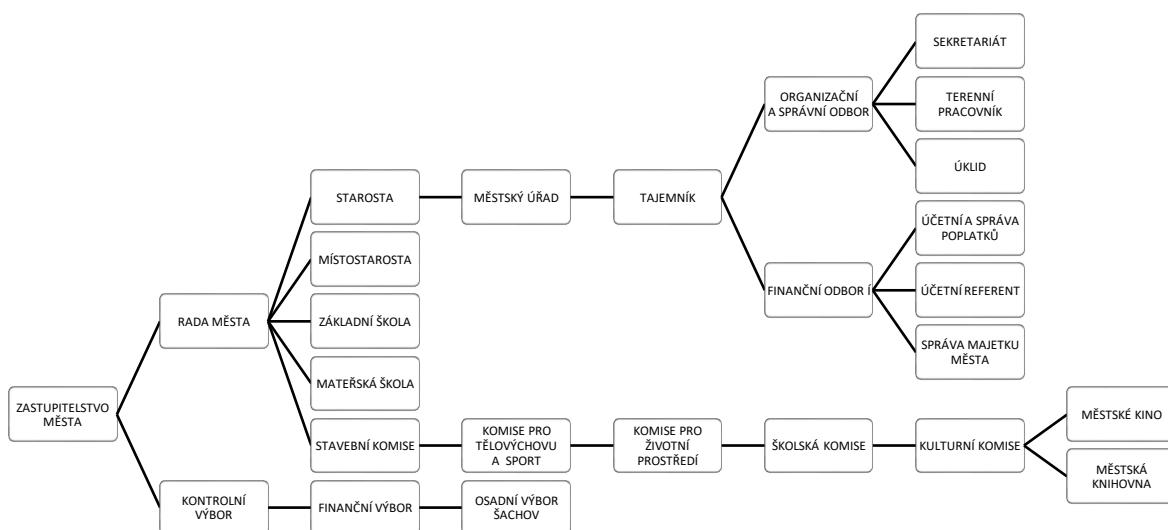
3.1 Město Borohrádek

Dotazníkové šetření je zaměřené na město Borohrádek a jeho občany. Borohrádek leží v údolí Tiché Orlice mezi Kostelcem nad Orlicí a Týništěm nad Orlicí. Borohrádek spadá do okresu Rychnov nad Kněžnou a je součástí Královéhradeckého kraje. Město se rozléhá na dvou katastrálních územích. První z nich je území Borohrádku, kde žije větší část obyvatel a druhým menším územím je oblast Šachova. Jak již bylo zmíněno jedná se o město, kde žije 2 091 občanů. Od roku 1342 se jednalo o Městečko Borohrádek a později v roce 1971 bylo vyhlášeno městem, kterým je dodnes. Mezi znaky města Borohrádek patří již od 15. století městský znak, jež je v barvách obce. Později v roce 1997 se město Borohrádek stalo držitelem městského praporu, který tvoří barvy města – modrá, červená, bílá a zelená. Okolí Borohrádku je hodně zalesněné a je zde velmi bohatá příroda. Další zajímavostí jsou některé významné stavby, které zde můžeme vidět. Mezi takové stavby se řadí Zámek – panské sídlo, Kostel sv. Michaela Archanděla, Zvonice, Kostel Nejsvětější Trojice Šachov. Základní vzdělávání je v Borohrádku zajištěno v jedné mateřské škole a ve dvou základních školách – Základní škola T. G. Masaryka a Církevní základní škola, jež je jediná ve Východočeském

kraji. Ve městě je také rozvinutý průmysl v podobě podniků ŽPSV a.s., Serafin Campestrini s.r.o., Dřevařské závody Borohrádek apod. Jsou zde rozvíjeny a podporovány také malé podniky např. Frolíkova pražírna kávy v Borohrádku nebo výroba kožené galanterie Pavel Hajn. V Borohrádku jsou podporovány sportovní a mládežnické oddíly mezi které patří myslivecký spolek, rybářský spolek, TJ Sokol Borohrádek, TJ Lokomotiva Borohrádek, jež se zaměřuje na fotbal, dále také vodácký spolek či hasičský sbor. Tyto spolky a organizace jsou pořadateli spolu s pomocí města Borohrádek mnoha společenských akcí ve městě. Mezi takové události se řadí plesy, karnevaly, čarodějnice atd., jež zajišťují společenský život ve městě Borohrádek (Lukášek, 2012; Město Borohrádek, 2023a).

3.1.1 Organizační struktura města Borohrádek

Na obrázku je možné vidět organizační strukturu Městského úřadu města Borohrádek. Město Borohrádek je samostatně spravováno zastupitelstvem města. V Borohrádku je dále zřízen orgán rady města, funkce starosty a jednoho místopředsedy a funkce tajemníka. Samostatné orgány budou popsány níže (Město Borohrádek, 2023b).

Obrázek 1 – Organizační struktura města Borohrádek

Zdroj: Město Borohrádek, 2023b

V Borohrádku je zastupitelstvo složeno z patnácti členů pro volební období 2022-2026. V jeho čele stojí starosta města. Mezi podřízené orgány zastupitelstva patří povinně zřizované výbory – finanční a kontrolní. Vedle nich je zřízen v Borohrádku i jeden dobrovolný výbor,

kterým je Osadní výbor Šachov. Počet členů je v těchto výborech vždy lichý a jedná se o pomocné orgány pro Zastupitelstvo města Borohrádek. Druhým zřízeným orgánem je Rada města Borohrádek. Její počet je vždy lichý a jedná se o 1/3 z počtů členů zastupitelstva. V Borohrádku je pět členů v radě města. V Borohrádku je zřízeno radou šest komisí – komise kulturní, komise pro tělovýchovu a sport, komise pro životní prostředí a monitoring provozní bezpečnosti stromů, komise stavební, komise školská a komise pro občanské záležitosti. Starostou Borohrádku je již třetí volební období Mgr. Martin Moravec, který funguje jako uvolněný starosta města. V Borohrádku je zřízena i funkce jednoho místostarosty, kterým je pro volební období 2022-2023 JUDr. Josef Moravec. Funkci místostarosty však vykonává jako neuvolněný místostarosta. Městský úřad je tvořen starostou, místostarostou, tajemníkem a dalšími zaměstnanci. Tajemník městského úřadu naplňuje funkci statutárního orgánu zaměstnavatele pro zaměstnance města Borohrádek, kteří jsou pracovníci městského úřadu. Tito pracovníci jsou součástí zřízených odborů, jejichž koordinaci zajišťuje tajemník. V Borohrádku je zřízen finanční odbor, který se skládá ze čtyř členů a organizační a správní odbor, který se také skládá ze tří členů (Město Borohrádek, 2023b).

3.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Provedený výzkum byl vyhodnocen na základě odpovědí respondentů. Výsledky jednotlivých otázek a odpovědí byly zpracovány formou grafů.

3.2.1 Dotazník

Dotazníkové šetření proběhlo během února 2023. Jak již bylo zmíněno, vytvořeny byly dvě formy dotazníku. Dotazník byl volně k dispozici na podatelně Městského úřadu města Borohrádek a občané tak jej mohli vyplnit. Bylo vytištěno 20 originálů. Návratnost byla 20 %, neboť byly odevzdané 4 vyplněné dotazníky. Druhou formou bylo vyplnění dotazníku online pomocí platformy Survio.com. Dotazník byl zveřejněn na Facebooku Města Borohrádek, díky kterému měli občané možnost pro vyplnění. Tato forma vyplnění přinesla nakonec 96 odpovědí. Návratnost u online formy byla 72,7 %. Celkem bylo vyplněno 100 dotazníků. V tabulce č. 1 je vidět přehled základních informací o dotazníkovém šetření. Dotazník je přílohou A této práce.

Tabulka 1 – Základní informace o dotazníku

Autor dotazníkové šetření:	Aneta Sazimová
Datum šetření:	únor 2023
Počet respondentů:	100
Počet otázek:	23
Návratnost dotazníků:	65,79 %

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Před začátkem výzkumu byla prostudována odborná literatura a ostatní zdroje, které s danou problematikou souvisí. Byl stanoven cíl dotazníkového šetření, na jehož základě byl dotazník sestaven a rozdělen do jednotlivých bloků. První blok otázek byl zaměřen na charakteristiku respondentů. Druhý blok směřoval otázky na práva občanů a jejich participaci. Posledním blokem byly otázky zaměřené na faktory, které ovlivňují důvěru občanů a jejich vztah k místní samosprávě. V tomto bloku byly otázky rozděleny na dílčí čtyři oblasti: etika a integrita, komunikace občanů a orgánů místní samosprávy, transparentnost a otevřenost místní samosprávy a důvěra občanů v místní samosprávu. Výsledky dotazníkového šetření byly následně zpracovány pomocí programu MS Excel. Jednotlivé otázky jsou zpracované pomocí grafů, které jsou zobrazeny v příloze B.

3.2.2 Charakteristika respondentů

V prvním bloku otázek byla zjišťována charakteristika respondentů, která byla zaměřena na jejich pohlaví a věk. Z výsledků otázky č. 1 vyplývá, že dotazník zodpovědělo 62 žen a 38 mužů. Otázka č. 2 zjišťovala věkové zařazení respondentů. Nejpočetnější zastoupení bylo ve věkové skupině od 31 do 65 let, kde odpovědělo 52 respondentů. Ve věkové skupině od 18 do 30 let zodpovědělo dotazník 43 respondentů a nejméně odpovědělo respondentů starších 66 let. Těch bylo celkem 5.

3.2.3 Participace občanů na místní samosprávě

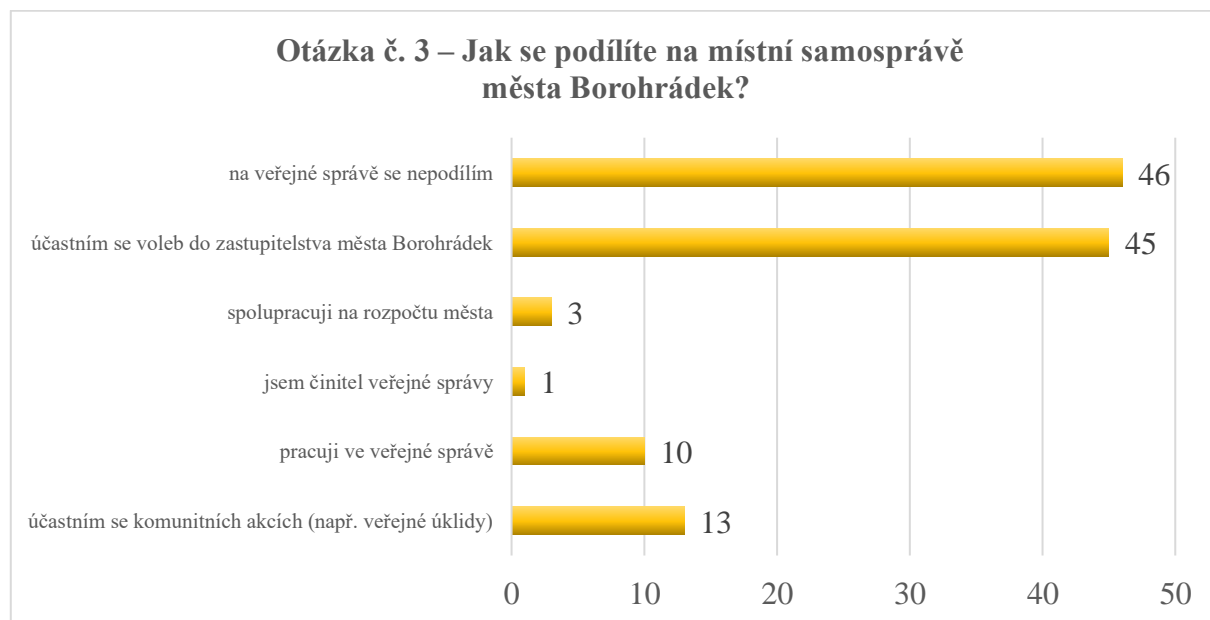
Ve druhém bloku otázek bylo zjišťováno, jak občané Borohrádku využívají svá práva a možnosti participovat na místní samosprávě. Do tohoto bloku jsou řazeny otázky č. 3, 4, 5, 19 a 20.

Jak je možné vidět z obrázku č. 2 otázka číslo tři se zaměřovala na to, jak se občané podílí na samosprávě města Borohrádek. Jednalo se o otázku, kde měli možnost respondenti

vybrat více odpovědí. Celkem 46 dotazovaných odpovědělo, že se místní samosprávy neúčastní vůbec. Zbýlých 54 respondentů odpovědělo, že se samosprávy účastní. Nejvíce aktivních respondentů se podílí prostřednictvím práva volit své zástupce v místních volbách. Další možnost, kterou respondenti volili, byla účast na komunitních akcích. Deset respondentů pracuje ve veřejné správě, z nichž jeden je i činitel veřejné správy. Podstatně méně občanů se však podílí na místní samosprávě města Borohrádek formou spoluúčasti na rozpočtu města. U této odpovědi byly zaznamenány tři odpovědi.

Otázka č. 4 navazovala na předchozí otázku dotazníku, kdy bylo zjišťováno, jak často se 54 aktivních respondentů účastnilo aktivit během uplynulého roku 2022. Nejčastější odpovědí bylo, že se účastnili nepravidelně. Tuto odpověď vybralo 27 respondentů. Oproti tomu se pravidelně účastnilo 14 respondentů a alespoň jednou za rok svoji účast potvrdilo 13 z nich.

Otázka č. 5 byla zaměřena na účast při zasedání Zastupitelstva města Borohrádek během roku 2022. Nejčastější odpovědí bylo, že se občané neúčastnili zasedání zastupitelstva, což odpovědělo celkem 76 respondentů. Každého zasedání zastupitelstva se účastnilo 6 dotazovaných. Zbýlých 18 respondentů odpovědělo, že se účastnilo nepravidelně nebo jednou ročně.

Obrázek 2 – Participace občanů na místní samosprávě města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázky č. 19 a 20 se dotýkaly práv občanů a možnosti vyjádření svého názoru, postoje či potřeb v rámci místní samosprávy města Borohrádek. Otázka č. 19 zjišťovala, jak je pro občany důležité mít toto právo a možnost se tak podílet se na místní samosprávě. Z výsledků plyne, že pro 61 respondentů toto právo podstatné je, zatímco u zbylých 39 respondentů důležité není.

Otázka č. 20 zjišťovala, zda si respondenti myslí, že jejich názory, postoje, potřeby apod. jsou brány s dostatečnou důležitostí od zastupitelů města Borohrádek, kteří rozhodují o samosprávě města. Pokud bude zastupitelstvo města respektovat názory, postoje atd. občanů Borohrádku, mohou mít občané větší motivaci spolupracovat při rozhodování o veřejných záležitostech. Na otázku č. 20 odpovědělo 81 respondentů kladně a souhlasili tedy s tím, že jejich názory jsou brány s dostatečnou důležitostí. Zbylých 19 respondentů odpovědělo negativně. Respondenti měli možnost uvést i konkrétní případ, se kterým se setkali. Tuto možnost však nikdo nezvolil a konkrétní příklad nevedl.

3.2.4 Faktory ovlivňující důvěru a vztah občana k místní samosprávě

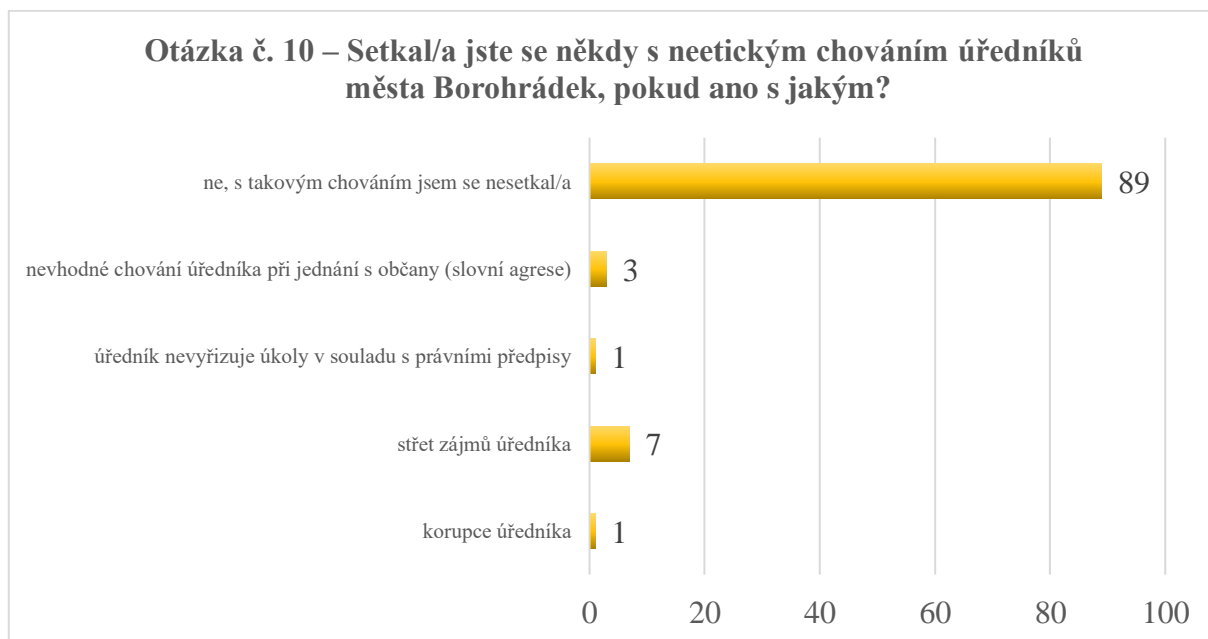
Podle Čajkové (2020), Klímka (2020), Kolmana (2013), Kumagi, Iorio (2020) a Menzela (2017) je možné uvést šest nejvýznamnějších faktorů, jež ovlivňují důvěru a vztah občana k místní samosprávě. Jsou jimi etika, integrita, komunikace, otevřenost, transparentnost a důvěra. Další zmíněné faktory mohou ovlivnit právě i důvěru občanů, a ta úzce souvisí se vztahem občana k místní samosprávě. Tento blok otázek je následně rozdělen do čtyř oblastí, jež se zaměřují na jednotlivé faktory.

Etika a integrita místní samosprávy v Borohrádku

V první oblasti třetího bloku byly otázky č. 10 a 11 zaměřené na etiku a integritu místní samosprávy ve městě Borohrádek. Pokud se budou aktéři místní samosprávy chovat dle etických zásad při vykonávání činností, které spadají do jejich kompetence a náplně práce, lze předpokládat, že budou mít občané větší předpoklad k tomu jim důvěřovat a mít s nimi lepší vztah.

Otázka č. 10 zjišťovala, zda se respondenti již někdy setkali s neetickým chováním úředníků města Borohrádek. Jednalo se o otázku, kde bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Jak je možné vidět z obrázku č. 3, celkem bylo 101 odpovědí, z nichž 88 respondentů odpovědělo, že s neetickým chováním úředníků se zatím nesešla. Zbylých 12 respondentů vybralo možnost s jakým neetickým chováním se již setkali. Nejméně se respondenti setkali s korupcí úředníka a možností, že úředník nevyřizuje své úkoly v souladu s právními předpisy.

Tyto možnosti uvedl vždy jeden respondent. S nevhodným chováním úředníka se setkali tři respondenti. Nejpočetnější zastoupení odpovědí respondentů bylo u možnosti střetu zájmu úředníka, přičemž tuto možnost zvolilo celkem sedm z nich.

Obrázek 3 – Neetické chování úředníků města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 11 navazovala na předchozí otázku dotazníku. Pomocí této otázky bylo dotazováno, zda si respondenti myslí, že integrace etických zásad má vliv na chod Městského úřadu města Borohrádek a zda se tak jedná o nástroj, který by mohl napomoci ke snížení míry korupce ve městě Borohrádek. Celkem 61 % dotazovaných odpovědělo kladně. Z toho 20 respondentů vybrali možnost „ano“ a dalších 41 dotazovaných označilo jako svoji odpověď „spíše ano“. Oproti tomu 17 respondentů si myslí, že zavedení etických zásad do chodu městského úřadu nemá vliv a dalších 22 respondentů označilo odpověď „spíše ne“.

Komunikace orgánů místní samosprávy v Borohrádku

Ve druhé oblasti třetího bloku byly otázky č. 14, 15, 16, 17 a 18 zaměřeny na faktor komunikace orgánů místní samosprávy a občanů města Borohrádek. Komunikace je podstatný faktor pro budování důvěry a vztahu občanů k místní samosprávě, protože komunikace je obecně neodmyslitelnou složkou mezilidských vztahů.

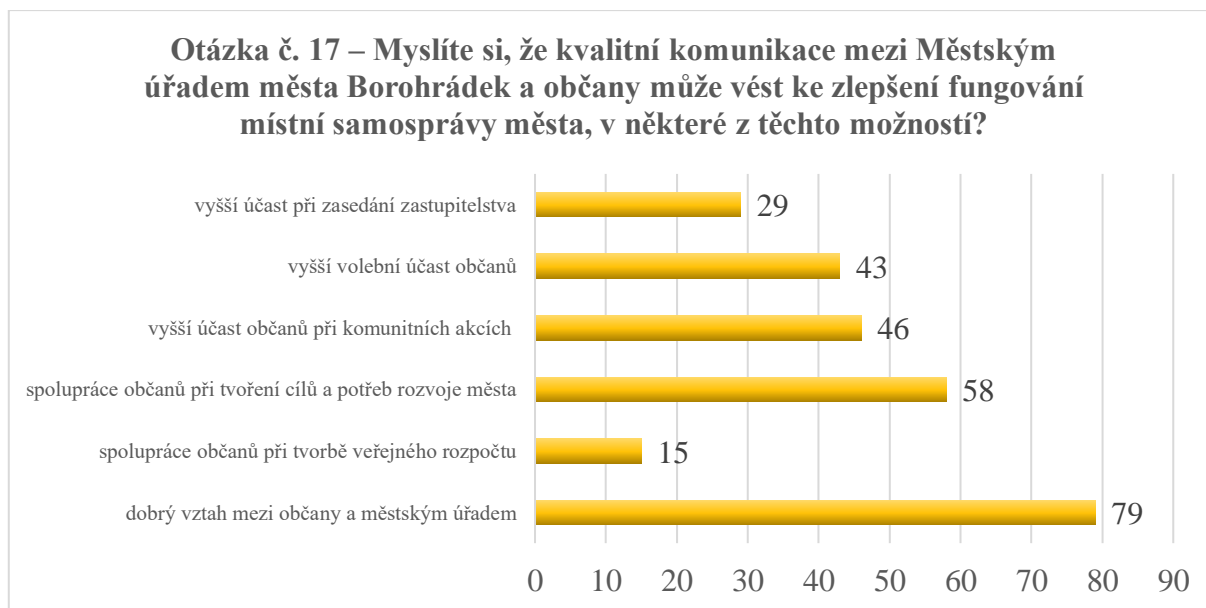
Otázka č. 14 zjišťovala, jak respondenti hodnotí komunikaci mezi občany a Městským úřadem Borohrádek. Z odpovědí vyplývá, že podle 64 z nich je komunikace dobrá.

Dalších 32 respondentů pak zmínilo, že je velmi dobrá. Zbylé čtyři odpovědi označovaly, že nejsou občané spokojeni s komunikací a zvolili variantu špatná komunikace.

Otázkou č. 15 bylo zjišťováno, jak často respondenti s Městským úřadem Borohrádek komunikují. Celkem 27 respondentů nekomunikuje s Městským úřadem Borohrádek vůbec. U zbylých 73 respondentů probíhá komunikace vždy v jiném časovém intervalu. Nejvíce odpovědí bylo u možnosti „méně než 1x měsíčně“, kde odpověď zaznamenalo 46 respondentů. Dalších 14 respondentů komunikuje jedenkrát měsíčně, devět respondentů komunikuje jednou týdně a čtyři respondenti odpověděli, že komunikují denně.

Otázka č. 16 dotazníku byla zaměřena na důležitost osobního kontaktu při komunikaci respondentů s úředníky Městského úřadu Borohrádek. Většina respondentů odpověděla (72), že je pro ně osobní kontakt důležitý. Pro zbylých 28 respondentů je tento faktor nepodstatný.

Na základě otázky č. 17 bylo zjišťováno, které oblasti ve městě Borohrádek by bylo možné zlepšit pomocí kvalitnější komunikace mezi občany a Městským úřadem Borohrádek. Jednalo se o otázku, kde měli respondenti možnost vybrat více oblastí, ve kterých vidí potenciál pro zlepšení. Konkrétní odpovědi respondentů jsou zaznamenány v obrázku č. 4. Obecně si respondenti myslí, že kvalitní komunikace může vést ke zlepšení fungování místní samosprávy ve městě Borohrádek. Z odpovědí respondentů vyplývá, že dobrá a kvalitní komunikace může zlepšit vztah občana a městského úřadu. Tuto možnost vybralo celkem 79 respondentů. U oblasti spolupráce občanů při tvorbě cílů a potřeb rozvoje města Borohrádek vidí potenciál 58 respondentů. Dalších 46 dotazovaných si myslí, že pokud bude fungovat kvalitní komunikace, bude i vyšší účast občanů při komunitních akcích. Vyšší účast na komunálních volbách potvrdilo 43 odpovědí a u oblasti vyšší účasti na zasedáních Zastupitelstva města Borohrádek vidí perspektivu 29 respondentů. Nejméně označovanou oblastí byla spolupráce občanů při tvorbě rozpočtu, kdy tuto možnost označilo pouze 15 respondentů.

Obrázek 4 – Oblasti, které mohou být zlepšeny pomocí kvalitní komunikace občanů s Městským úřadem Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Poslední otázka této oblasti je otázka č. 18, která se zaměřovala na to, jaký komunikační nástroj by respondenti preferovali při komunikaci s Městským úřadem Borohrádek. U této otázky měli respondenti možnost vybrat více komunikačních nástrojů. Z obrázku č. 5, ve kterém jsou zaznamenány odpovědi respondentů na tuto otázku vyplývá, že nejvíce je preferován osobní kontakt a sociální sítě. Nejpočetnější odpověď byla zaznamenána u možnosti využití sociálních sítí, kterou vybralo 48 respondentů. Dalších 47 respondentů preferuje osobní kontakt. U možnosti využívání webových stránek bylo zaznamenáno 38 odpovědí. Nejmenší počet odpovědí je u možnosti využití komunikačního nástroje v podobě mobilní aplikace. Tuto možnost vybralo celkem 26 respondentů. S jiným nápadem na komunikační prostředek nepřišel žádný odpovídající.

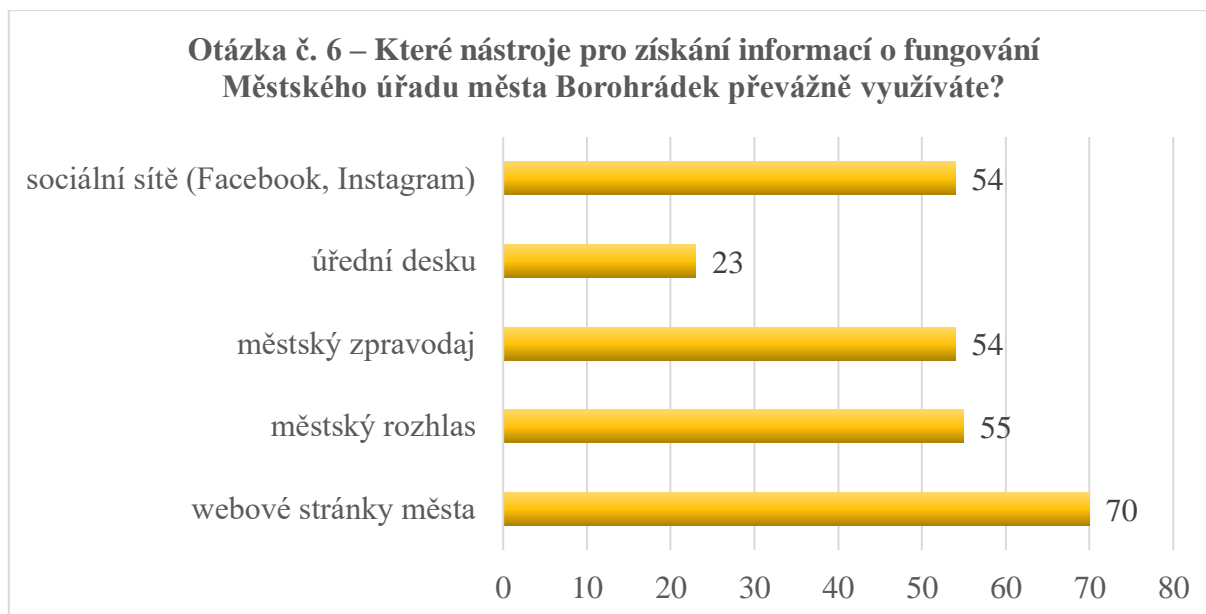
Obrázek 5 – Preferované komunikační nástroje s městem Borohrádek pro posílení důvěry občanů v komunální politiku

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otevřenost a transparentnost orgánů v Borohrádku

Třetí oblast třetího bloku byla zaměřena na faktory otevřenosti a transparentnosti místní samosprávy. S touto oblastí jsou spojené otázky č. 6, 7, 9 a 9.

Na základě otázky č. 6 bylo zjišťováno, které nástroje občané využívají pro získání informací o fungování Městského úřadu města Borohrádek. Jednalo se otázku, kdy respondenti mohli vybrat více možných odpovědí. Z obrázku č. 6 je zřejmé, že nejvíce jsou využívány webové stránky, kde jsou veškeré informace v online podobě. Tuto možnost využívá 70 respondentů. Dalším často používaným nástrojem jsou sociální sítě, kdy tento nástroj využívá 54 respondentů. Stejný počet odpovědí (54) bylo zaznamenáno u nástroje, kterým je městský zpravodaj. Ve městě Borohrádek občané využívají i městský rozhlas, u kterého bylo zaznamenáno 55 odpovědí. Nejmenší počet hlasů (23) byl u možnosti využívání informačního nástroje v podobě úřední desky.

Obrázek 6 – Nástroje pro získání informací o fungování Městského úřadu města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Otázka č. 7 byla zaměřena na webové stránky města Borohrádek, které v předchozí otázce vyšly jako nejnavštěvovanější nástroj pro získání informací. Otázka byla zaměřena na to, jak často občané webové stránky města Borohrádek navštěvují. Z odpovědí respondentů vyplývá, že 9 respondentů webové stránky nenavštěvuje vůbec. Méně, než jedenkrát měsíčně se na webové stránky podívá 35 respondentů. Stejný počet odpovědí je zaznamenán u možnosti „více než jedenkrát měsíčně“. Dalších 14 dotazovaných odpovědělo, že se na webové stránky dívá méně než 3x týdně. Sedm respondentů navštěvuje webové stránky více než třikrát týdně. Respondenti měli možnost vybrat odpověď, že navštěvují webové stránky denně, tu však žádný odpovídající nezaznamenal.

Otázka č. 8 zjišťovala, zda si respondenti myslí, že by mohla být posílena jejich důvěra vůči zastupitelům města Borohrádek, pokud budou na webových stránkách zveřejňovány pravidelně informace o nakládání s rozpočtem města. Na otázku bylo většinou odpovězeno kladně. Konkrétně u možnosti „ano“ bylo zaznamenáno 37 odpovědí a u možnosti „spíše ano“ jich bylo celkem 48. Zbylých 15 % respondentů se vyjádřilo negativně. S tím, že 6 z nich vybralo možnost „spíše ne“ a zbylých 9 volilo možnost „ne“.

Poslední otázka této oblasti byla otázka č. 9, na jejímž základě bylo zjišťováno, zda občany ovlivňují při jejich volbě v komunálních volbách zveřejněné informace o jednotlivých usneseních zastupitelstva města Borohrádek, ve kterých jsou probírané veřejné záležitosti (např. hospodaření města, rozvoj města atd.). Nejvíce odpovědí bylo u možnosti

„spíše ne“, kterých bylo celkem 29. U možnosti „ne“ bylo zaznamenáno dalších 19 odpovědí. Celkem bylo 48 % negativních odpovědí. U kladných odpovědí bylo zaznamenáno 26 odpovědí u možnosti „spíše ano“ a stejný počet byl zaznamenán u odpovědi „ano“.

Důvěra občanů v místní samosprávu v Borohrádku

Poslední oblast třetího bloku otázek je zaměřena na faktor důvěry občanů v místní samosprávu. Jak již bylo zmíněno, důvěra je jeden z nejdůležitějších prvků pro budování kvalitního vztahu mezi občanem města a místní samosprávou. K tomu přispívá na jedné straně znalost občanů svých práv a možností participace na územní samosprávě, ale také jednotlivé výše zmíněné faktory.

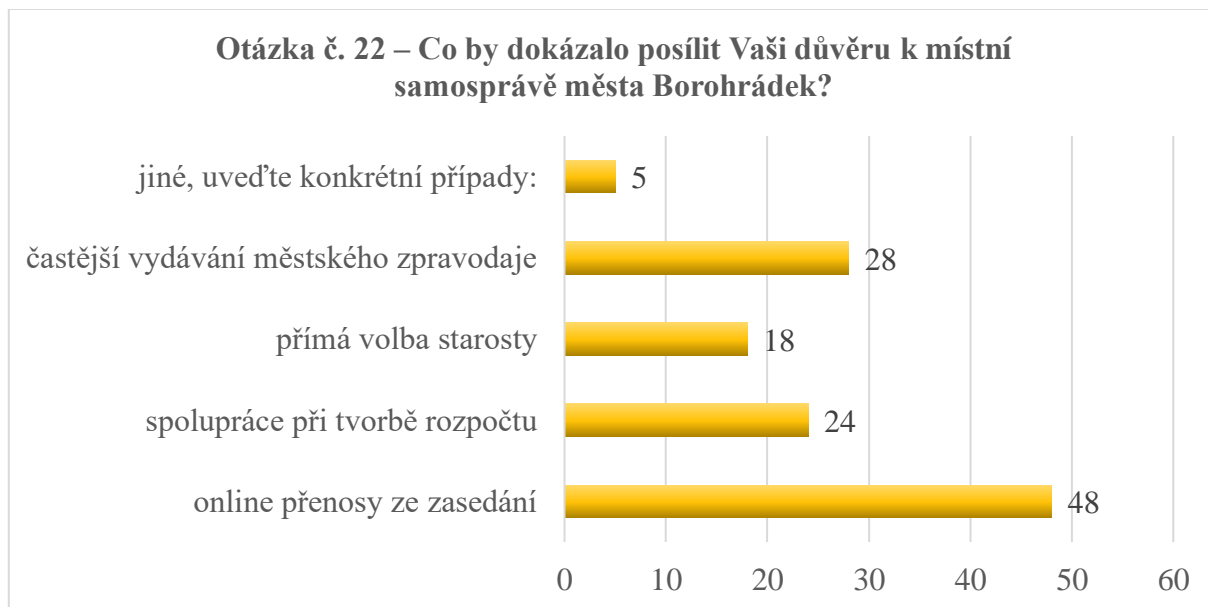
První otázka této oblasti byla otázka č. 12, která se dotazovala respondentů, zda si myslí, že důvěra občanů vůči zastupitelům je stěžejní prvek pro zvýšení kvality veřejných služeb. Kladně se vyjádřilo celkem 82 %, přičemž 46 respondentů odpovědělo „ano“ a 36 respondentů zvolilo odpověď „spíše ano“. Menší část respondentů odpověděla na tuto otázku negativně. Jedenáct respondentů zvolilo možnost „spíše ne“ a sedm z nich volilo jasnou odpověď „ne“.

Otázka č. 13 zjišťovala, zda si respondenti myslí, že důvěra mezi občany a zastupitelstvem může zvýšit kvalitu a efektivitu při rozhodování zastupitelů při rozvoji města Borohrádek. Z odpovědí vyplývá, že 59 respondentů souhlasilo a dalších 27 jich souhlasilo částečně. Negativně se k této otázce postavilo pouze 15 % dotazovaných. Z čehož 7 jich vybralo možnost „spíše ne“ a dalších sedm úplně nesouhlasilo s výrokem v otázce.

Otázka č. 21 byla zaměřena na zjištění postoje respondentů v oblasti důvěry. Bylo dotazováno, zda si respondenti myslí, že důvěru občanů v zastupitelstvo posílí, pokud se bude ve městě Borohrádek více dbát na zapojení neboli participaci občanů města při rozhodování o rozpočtu města. Bylo zde tedy odkázáno na práva občana a možnosti jejich uplatnění. Celkem 76 % respondentů odpovědělo kladně, přičemž z toho 51 respondentů uvedlo možnost „spíše ano“ a zbylých 25 vybralo možnost „ano“. U této otázky bylo i více negativních odpovědí. Konkrétně 4 odpovídající vybrali možnost „ne“ a dalších 20 respondentů zvolilo možnost „spíše ne“. Celkem tedy 24 % respondentů vyjádřilo negativní odpověď.

Poslední otázka z této oblasti byla otázka č. 22, která se zaměřovala na důvěru občanů v místní samosprávu a možnosti jejího posílení. Jednalo se o otázku, kde respondenti mohli vybrat více možností. Přehled odpovědí je zaznamenán na obrázku č. 7. Nejvíce by dokázalo důvěru občanů posílit, pokud by se dělaly online přenosy ze zasedání zastupitelstva města Borohrádek. Tuto možnost vybralo 48 respondentů, dalších 28 souhlasí s častějším vydáváním

městského zpravodaje. Respondenti také zaškrtnuli možnost spolupráce při tvorbě rozpočtu, kde projevil svůj zájem 24 respondentů. U možnosti přímé volby starosty bylo zaregistrováno 18 odpovědí. Respondenti měli možnost vymyslet svoji vlastní odpověď. Tuto možnost zvolilo pět z nich. Jejich nápady jsou uvedeny v tabulce č. 2.

Obrázek 7 – Oblasti, které mohou posílit důvěru občanů k místní samosprávě města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 2 – Příklady uvedené respondenty viz. otázka dotazníku č. 22

neformální setkávání	1
debaty	2
prezentace cílů a projektů	1
zveřejňování výsledků práce zastupitelstva a MěÚ se vztahem k blahu občanů	1

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

4 SHRNUTÍ VÝZKUMU, DISKUZE A DOPORUČENÍ

Provedený výzkum byl rozdělen do tří bloků otázek, z nichž první byl zaměřen na charakteristiku respondentů.

Druhý blok výzkumu zjišťoval povědomí občanů o jejich právech a jejich následného zapojení v rámci místní samosprávy, jež bylo vymezeno v kapitolách 2.1.1 a 2.1.2. Z výzkumu vyplývá, že 46 respondentů na místní samosprávě aktivně neparticipuje. Dalších 54 respondentů se na místní samosprávě podílí, a to zejména formou účasti při komunálních volbách, nebo komunitních akcích. Mezi méně zastoupené činnosti se řadí spolupráce občanů na veřejném rozpočtu nebo také účast při zasedáních zastupitelstva města. Účast při jednáních zastupitelstva je poměrně nízká. Tuto možnost nevyužívá 76 respondentů. V rámci výzkumu bylo zjišťováno, zda by účast na veřejných zasedáních zastupitelstva posílilo živé vysílání (streamování) z těchto jednání. Pouze 9 respondentů se u této možnosti vyjádřilo negativně. Celkem 28 respondentů dokonce potvrdilo, že by se účastnilo každého jednání zastupitelstva a zbylých 63 potvrdilo nepravděpodobnou účast v případě streamů ze zasedání. Z výsledků dotazníkového šetření také vyplývá, že pro 61 respondentů je důležité mít právo podílet se na veřejné správě.

Třetí blok otázek výzkumu byl zaměřen na vztah občana k místní samosprávě a faktory, které tento vztah ovlivňují. Právě tyto faktory jsou stěžejními prvky pro možnost vybudování dobrého vztahu občana k místní samosprávě. Významný v tomto ohledu je faktor důvěry občanů, který však úzce souvisí s ostatními faktory. Jednotlivé faktory byly v tomto bloku rozděleny do čtyř oblastí. První oblast byla zaměřena na etiku a integritu místní samosprávy ve městě Borohrádek. Dle odpovědí respondentů je možné vyhodnotit etiku a integritu úředníků spíše kladně. I přesto zde bylo pár odpovědí, které toto nepotvrzují. Například v podobě nevhodného chování úředníků, střetů zájmů či korupce úředníků. Více než polovina respondentů si myslí, že zavádění a prohlubování etických zásad může být nástrojem pro snížení míry korupce úředníků. Druhá oblast byla zaměřena na komunikaci orgánů města Borohrádek s občany. Naprostá většina respondentů (96) se shodla na tom, že je nastavena kvalitní komunikace. Z odpovědí respondentů vyplývá, že mezi nejpreferovanější komunikační nástroje patří sociální sítě, webové stránky města a také osobní kontakt, který občané využívají při řešení jejich záležitostí. Kvalitní komunikace by dle respondentů měla podpořit rozvoj těchto oblastí: budování dobrého vztahu občanů a městského úřadu, spolupráce občanů při tvoření cílů a potřeb rozvoje města, vyšší účast při komunitních akcích, vyšší účast

při komunálních volbách, vyšší účast při zasedání zastupitelstva města a také spolupráce občanů při tvorbě veřejného rozpočtu. Třetí oblast byla zaměřena na otevřenost a transparentnost místní samosprávy. Z odpovědí respondentů vyplývá, že pokud budou pravidelně zveřejňovány informace o nakládání s rozpočtem města, bude to mít vliv na posílení jejich důvěry vůči zastupitelům. Celkem 85 respondentů odpovědělo na otázku kladně. Dalších 52 respondentů potvrdilo, že jejich rozhodování při komunálních volbách ovlivňují zveřejněné informace o jednotlivých usneseních zastupitelstva. Poslední oblast byla zaměřena na důvěru občanů, kdy se respondenti shodli, že důvěra je stěžejní prvek, jak pro zvýšení kvality veřejných služeb, tak i pro vyšší efektivitu a kvalitu při rozhodování o rozvoji města. U obou otázek bylo více než 80 kladných odpovědí, z čehož vyplývá, že důvěra je pro občany důležitá. Pro občany je také podstatné se podílet na tvorbě veřejného rozpočtu města Borohrádek, což vyplývá z odpovědí občanů, kdy celkem 76 respondentů odpovědělo kladně a tuto myšlenku podpořilo. Na základě odpovědí respondentů lze jako oblasti, které by mohly posílit důvěru občanů, zmínit online přenosy ze zasedání zastupitelstva města, spolupráci při tvorbě rozpočtu, přímou volbu starosty, častější vydávání městského zpravodaje, neformální setkávání, debaty a také zveřejňování výsledků práce zastupitelstva města a jiných orgánů, které se podílejí na místní samosprávě.

Na základě provedeného výzkumu lze uvést tyto tři doporučení, které by mohly vést ke zlepšení důvěry a vztahu k místní samosprávě ve městě Borohrádek. První doporučení by mohlo tak spočívat ve zlepšení užívání digitálních technologií. Toto lze podpořit podle občanů formou zavedením pravidelného informování občanů o místní samosprávě města v podobě příspěvků na sociálních sítích a založením této kategorie na webových stránkách, kde by se příspěvky ukládaly. Mezi informace, které by mohly být pravidelně zveřejňovány mohou být řazeny např. informace o nakládání s rozpočtem města, prezentace cílů a projektů rozvoje města, přehled výsledků práce zastupitelstva města apod. Jejich pravidelnost vkládání a možnost využití digitálního rozhraní by pak mohla zvýšit návštěvnost a zájem občanů. Druhé doporučení by mohlo spočívat ve zkvalitnění komunikace mezi občany a úředníky městského úřadu. Kvalita komunikace by měla být prohlubována zvyšováním kvalifikace úředníků městského úřadu v této oblasti. To může být například formou různých školeních, které budou zaměřeny na získávání dovedností v oblasti komunikace úředníků s občany, asertivity úředníků či zvládání situací při jednáních s občany. Třetí doporučení je zaměřeno na posílení participace občanů při výkonu místní samosprávy a také prohloubení jejich důvěry. Doporučení je navrženo na základě odpovědí občanů využít nástroje, které jsou uvedené v kapitole 2.1.2.

Mezi tyto nástroje patří „Kulatý stůl“ nebo „World Café“. Jedná se o formu neoficiálního setkávání občanů s představiteli města. Při těchto setkáních mohou občané vyjádřit své postoje a názory k dané problematice. Jejich neformálnost může mít vliv na větší komfort občanů při vyjádření jejich postojů než na veřejném zasedání zastupitelstva. Z výsledků výzkumu vyplývá, že je pro občany důležitý osobní kontakt při řešení jejich záležitostí. Pokud by byly tyto nástroje uplatňovány ve městě Borohrádek, mohlo by to mít pozitivní vliv na zvýšení participace občanů.

ZÁVĚR

V úvodních částech bakalářské práce jsou vymezené pojmy, které souvisí s daným tématem. Jedná se především o pojmy veřejné správy, samosprávy se zaměřením na místní samosprávu. Je také popsán mezinárodní dokument Evropská charta místní samosprávy. Dále jsou také definována práva občanů a aspekty participace na místní samosprávě. Nakonec jsou identifikovány faktory, které mají potenciál ovlivnit důvěru a vztah občanů k místní samosprávě. V rámci empirického šetření byla věnována pozornost dotazníkovému šetření mezi obyvateli města Borohrádek. Dotazníkové šetření bylo rozděleno dle teorie do několika bloků. První blok otázek dotazníkového šetření byl zaměřen na charakteristiku respondentů. V rámci druhého bloku výzkumu byla věnována pozornost právům občanů a možnostem spolupráce občanů na místní samosprávě. Poslední blok zkoumal vztah občana k místní samosprávě a jednotlivé faktory, které tento vztah ovlivňují. Provedený výzkum byl následně vyhodnocen na základě odpovědí respondentů. Výsledky jednotlivých otázek a odpovědí byly zpracovány formou grafů. Na základě zjištěných výsledků byla navržena možná doporučení pro město Borohrádek.

Případná doporučení by mohla vést ke zvýšení důvěry občanů a také budování dobrého vztahu občana s místní samosprávou ve městě Borohrádek. Doporučením pro zkoumanou problematiku je zlepšení užívání digitálních technologií. Dále je také doporučeno klást důraz na zvyšování kvalifikace úředníků Městského úřadu města Borohrádek v oblasti komunikace s občany. V neposlední řadě je doporučeno zavedení komunikačního nástroje v podobě neformálních debat, diskuzí či jednání, který může mít vliv na zkvalitnění komunikace a tím také zvýšení důvěry občanů v místní samosprávu. Konkrétními příklady jsou nástroje typu „Kulatý stůl“ nebo „World Café“.

Cílem této práce bylo identifikovat a analyzovat oblasti, které pomáhají budovat důvěru a vztah mezi občany a místní samosprávou. V této práci bylo pro výzkum zvoleno město Borohrádek. Na základě celého zhodnocení výsledků a možných doporučení lze konstatovat, že cíl bakalářské práce byl naplněn.

POUŽITÁ LITERATURA

BOHATÁ, Marie, 2020. *Česká cesta k podnikatelské etice*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-7364-108-5.

ČAJKOVÁ, Andrea, 2020. *Inovativní trendy řízení ve veřejné správě*. Ostrava: Key Publishing. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-363-8.

ČERMÁK, Daniel a Jana VOBECKÁ, 2011. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-067-4.

ČESKO, 1990. Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-85>

ČESKO, 1993a. Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení prostřednictvím České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

ČESKO, 1993b. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

ČESKO, 1997. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-347>

ČESKO, 1999a. Sdělení č. 181/1999 Sb., sdělení ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-181>

ČESKO, 1999b. Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106>

- ČESKO, 2000. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>
- ČESKO, 2004. Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-22>
- ČESKO, 2012. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. ČR: ©AION CS, s.r.o. 2010-2023. [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2023. Veřejná databáze – Borohrádek (okres Rychnov nad Kněžnou). *Vdb.czso.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__576131#
- HEGER, Vladimír, 2012. *Komunikace ve veřejné správě*. Praha: Grada. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3779-9.
- HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.
- HORNÍK, Jan a Petr KUŠ, 2016. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-34-1.
- KÁŇA, Pavel a Petra KALOUSKOVÁ, 2019. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium na středních a vyšších odborných školách*. 5. aktualizované vydání. Ostrava: Montanex. ISBN 978-80-7225-465-1.
- KLÍMA, Karel, 2015. *Veřejná správa a lidská práva*. Praha: Metropolitan University Prague Press. ISBN 978-80-87956-27-4.
- KLÍMEK, JAKUB, ©2020. Kontext otevřených dat. *Opendata.gov.cz* [online]. ČR: Otevřená data [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://opendata.gov.cz/informace:kontext:start>
- KOČÍ, Roman, 2012. *Obecní samospráva v České republice: praktická příručka s judikaturou*. Praha: Leges. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-28-1.

KOLÍNSKÁ, Rut, 2015. *Za jeden provaz: metodika aktivní spolupráce nestátních neziskových organizací a představitelů státní správy a samosprávy na lokální a krajské úrovni*. Praha: Sít mateřských center. ISBN 978-80-260-9198-1.

KOLMAN, Petr, 2013. Transparentnost veřejné správy: Materiální racionalita vs. Formální pojetí práva aneb Jde o opatření obecné povahy?. *Mvcr.cz* [online]. Praha: ©2022 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/transparentnost-verejne-spravy-materialni-racionalita-vs-formalni-pojeti-prava-aneb-jde-o-opatreni-obecne-povahy.aspx>

KOPECKÝ, Martin, 2019. *Správní právo: obecná část*. V Praze: C.H. Beck. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-727-9.

KRBOVÁ, Jana, 2017. *Moderní management ve veřejné správě: nové, inovativní a kreativní přístupy v managementu veřejné správy: výzvy a možnosti*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-744-8.

KUMAGAI, Saki a Federica IORIO, 2020. Publication: Building Trust in Government through Citizen Engagement. *Openknowledge.worldbank.org* [online]. Washington, DC: ©2021 World Bank Group [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/cf7a6a17-0185-5b96-b239-4a94b5bf4d97>

LINEK, Lukáš, Ondřej CÍSAŘ, Ivan PETRÚŠEK a Kateřina VRÁBLÍKOVÁ, 2017. *Občanství a politická participace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7330-319-8.

LUKÁŠEK, Josef, 2012. *Borohrádek – malý pohled do historie*. Publikace vydána v rámci OPPS CZ-PL, projektu: *Společné dějiny a tradice – to je naše koalice!*. Reg. č. PL.3.22/3.2.00/11.02582.

MALAST, Jan, 2016. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. ISBN 978-80-261-0657-9.

MATULA, Miloš, 2017. *Proměny funkce veřejné správy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. ISBN 978-80-261-0686-9.

MENDEL C. Donald, 2017. *Ethics management for public and nonprofit managers*. Third edition. New York and London: Routledge, 2017. ISBN 978-1138190160.

MĚSTO BOROHRÁDEK, ©2023a. Od historie po současnost. *Mestoborohradek.cz* [online]. Borohrádek: © 2023 Borohrádek [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.mestoborohradek.cz/historie>

MĚSTO BOROHRÁDEK, ©2023b. Organizační struktura. *Mestoborohradek.cz* [online]. Borohrádek: © 2023 Borohrádek [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.mestoborohradek.cz/organizacni-struktura>

MILÉŘOVÁ, Jana, 2020. Rozhodování blíže k lidem. In: *Vlada.cz* [online]. Praha: Glopolis, o.p.s, prosinec 2020 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Glopolis_studie_obcanska-participace_verejna-sprava-OOS_1-12-2020.pdf

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, ©2017. Obecná charakteristika stížností, petic a podnětů. *Mfcr.cz* [online]. Praha: ©2023 Ministerstvo financí [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/sluzby-verejnosti/stiznosti-petice-a-podnety/zakladni-informace>

MINISTERSTVO VNITRA ČR, ©2022. Otevírání dat veřejné správy. *Mvcr.cz* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/otevirani-dat-verejne-spravy.aspx>

NEŠPOR, R. Zdeněk, ©2020. Etika. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR, 21. září 2020 [cit. 2022-10-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Etika>.

NOVOTNÝ, Vladimír, Karel KLÍMA, Kristína KRÁLÍKOVÁ a Ladislav DUDOR, 2017. *Veřejná správa v zemích Visegrádské čtyřky: (Česká republika, Maďarsko, Polská republika, Slovenská republika)*. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-80-7502-215-8.

ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE, ©2022. Implementing citizens participation in decision making at local level. In: *Osce.org* [online]. Rakousko: OSCE, 05.04.2016 [cit. 2022-10-22]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/7/8/231356.pdf>

PAVLÍK, Marek, 2014. *Jak úspěšně řídit obec a region: cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti*. Praha: Grada. Manažer. ISBN 978-80-247-5256-3.

PRŮCHA, Petr, 2014. *Veřejná správa a správní právo*. Vysoká škola aplikovaného práva. ISBN 978-80-86775-29-6.

PRŮCHA, Petr, 2018. *Místní správa*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9007-1.

Rada Evropy, 2021. Evropská charta místní samosprávy. In: *Rm.coe.int* [online]. Francie: Council of Europe, září 2021 [cit. 2022-10-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/0900001680a57dde>

ŠŘAIBOVÁ, Nikola, 2014. Věc důvěry. *Psychologie.cz* [online]. © Copyright Mindllab s.r.o. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/vec-duvery/>

TŮMOVÁ, Dominika, Bc, 2021. *Transparentnost a odpovědnost ve veřejné správě*. Pardubice. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní. Vedoucí práce doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník pro občany města Borohrádek	55
Příloha B – Grafy ilustrující odpovědi respondentů z dotazníku.....	61

Příloha A – Dotazník pro občany města Borohrádek

Dobrý den,

jsem studentkou Ekonomicko-správní fakulty v Pardubicích a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, jehož výsledky budou použité v mé bakalářské práci.

Práce je zaměřena na téma „Důvěra občanů v místní samosprávu“ se zaměřením na město Borohrádek. Dotazník je zcela anonymní. Vyplnění Vám zabere cca pět minut. Vaše odpovědi kroužkujte či doplňte textem.

Předem děkuji za Vaši spolupráci.

1) Jaké je Vaše pohlaví?

- muž
- žena

2) Do jaké věkové skupiny patříte?

- 18 až 30 let
- 31 až 65 let
- 66 let a více

3) Jak se podílíte na místní samosprávě města Borohrádek?

- účastním se komunitních akcích (např. veřejné úklidy)
- pracuji ve veřejné správě
- jsem činitel veřejné správy
- spolupracuji na rozpočtu města
- účastním se voleb do zastupitelstva města Borohrádek
- na veřejné správě se nepodílím

- 4) Pokud se podílíte na místní samosprávě města Borohrádek, jak často v rámci roku 2022?
- účastním se pravidelně výše zmíněných aktivit
 - účastním se alespoň jednou za rok některé z aktivit
 - účastním se nepravidelně
 - neúčastním se
- 5) Účastníte se zasedání Zastupitelstva města Borohrádek pravidelně, a jak často v rámci roku 2022?
- účastním se každého jednání zastupitelstva
 - účastním se alespoň jednoho jednání zastupitelstva ročně
 - účastním se nepravidelně
 - neúčastním se
- 6) Které nástroje pro získání informací o fungování Městského úřadu města Borohrádek převážně využíváte? A jak často? (uveďte vedle)
- webové stránky obce
 - městský rozhlas
 - městský zpravodaj
 - úřední desku
 - sociální sítě (Facebook, Instagram)
 - jiné, uveďte jaké:
- 7) Pokud používáte webové stránky města Borohrádek pro získání informací o službách poskytovaných městem Borohrádek, jak často tyto stránky navštěvujete?
- denně
 - více než 3x týdně
 - méně než 3x týdně
 - více než 1x měsíčně
 - méně než 1x měsíčně
 - webové stránky nenavštěvuji vůbec

- 8) Budete více důvěřovat zastupitelům města Borohrádek, pokud na webových stránkách města budou pravidelně zveřejňovány informace o nakládání s rozpočtem města?
- ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - ne
- 9) Ovlivňují Vás u volby zastupitelů města Borohrádek zveřejněné informace o jednotlivých usneseních zastupitelstva (např. o hospodaření obce, rozvoji obce, ...)?
- ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - ne
- 10) Setkal/a jste se někdy s neetickým chováním úředníků města Borohrádek, pokud ano, s jakým?
- korupce úředníka
 - střet zájmů úředníka
 - úředník nevyřizuje úkoly v souladu s právními předpisy
 - nevhodné chování úředníka při jednání s občany (slovní agrese)
 - ne, s takovým chováním jsem se neseťkal/a
- 11) Myslíte si, že integrace etických zásad do chodu Městského úřadu Borohrádek je nástroj pro snížení míry korupce?
- ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - ne

12) Myslíte si, že je důvěra občanů vůči zastupitelům města stěžejní prvek pro zvýšení kvality veřejných služeb?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

13) Myslíte si, že důvěra mezi občany a zastupitelstvem může zvýšit kvalitu a efektivitu při rozhodování zastupitelů při rozvoji města Borohrádek?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

14) Jak byste zhodnotil/a komunikaci mezi občany a Městským úřadem Borohrádek?

- dobrá
- velmi dobrá
- špatná
- velmi špatná

15) Komunikujete s Městským úřadem města Borohrádek, pokud ano jak často?

- denně
- 1x týdně
- 1x měsíčně
- méně než 1x měsíčně
- nekomunikuji

16) Je pro Vás důležitý i osobní neformální kontakt s úředníky na Městském úřadě města Borohrádek?

- ano
- ne

17) Myslíte si, že kvalitní komunikace mezi Městským úřadem města Borohrádek a občany může vést ke zlepšení fungování místní samosprávy města, v některé z těchto možností (můžete zaškrtnout více možností)?

- dobrý vztah mezi občany a městským úřadem
- spolupráce občanů při tvorbě veřejného rozpočtu
- spolupráce občanů při tvoření cílů a potřeb rozvoje města
- vyšší účast občanů při komunitních akcích
- vyšší volební účast občanů
- vyšší účast při zasedání zastupitelstva
- jiné, uveďte jaké:

18) Jaký komunikační nástroj byste preferoval/a při komunikaci s městem Borohrádek pro posílení Vaší důvěry v komunální politiku?

- sociální sítě (Facebook, Instagram, Whatsapp LinkedIn atd.)
- mobilní aplikace
- webové stránky obce
- osobní kontakt
- jiné, uveďte jaké:

19) Jak důležité je pro Vás jako pro občana města Borohrádek mít právo vyjádřit se k místní samosprávě města a podílet se tak na ní?

- důležité
- není to pro mě důležité

20) Myslíte si, že zastupitelé města Borohrádek berou Vaše názory, postoje, potřeby apod. s dostatečnou důležitostí?

- ano
- ne
- pokud ne, uveďte konkrétní případ:

21) Myslíte si, že Vaši důvěru v zastupitelstvo posílí, pokud se bude ve městě Borohrádek více dbát na zapojení občanů při rozhodování o rozpočtu?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

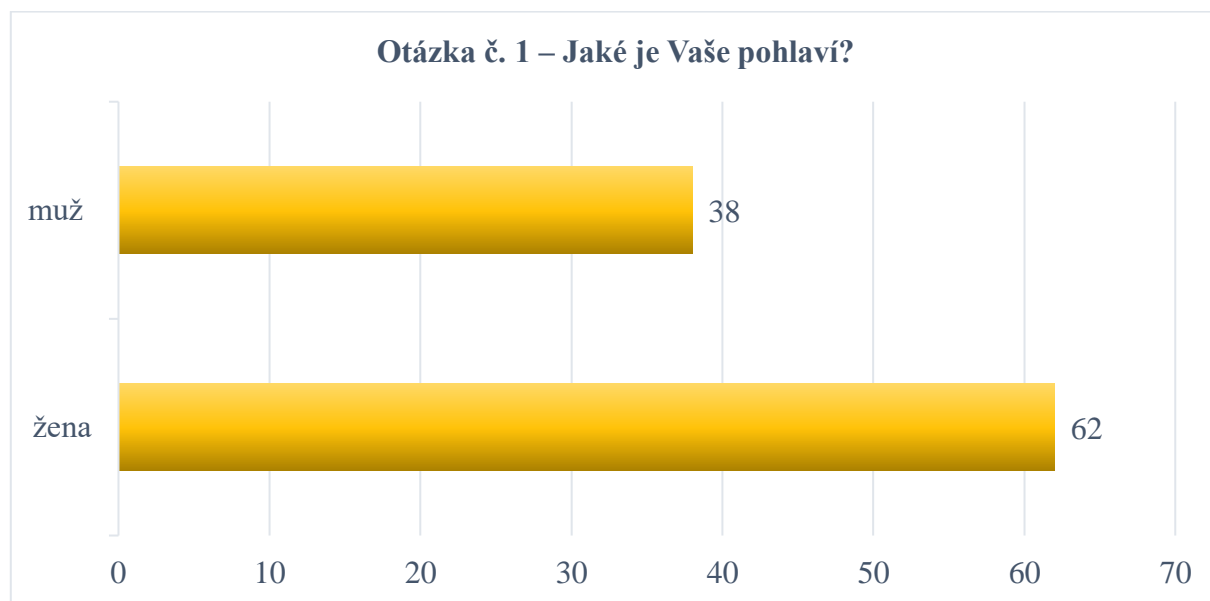
22) Co by dokázalo posílit Vaši důvěru k místní samosprávě města Borohrádek?

- online přenosy ze zasedání
- spolupráce při tvorbě rozpočtu
- přímá volba starosty
- častější vydávání městského zpravodaje
- jiné, uveďte konkrétní případy:

23) Pokud by město zařídilo streamování (živé vysílání) ze zasedání zastupitelstva, díval/a byste se?

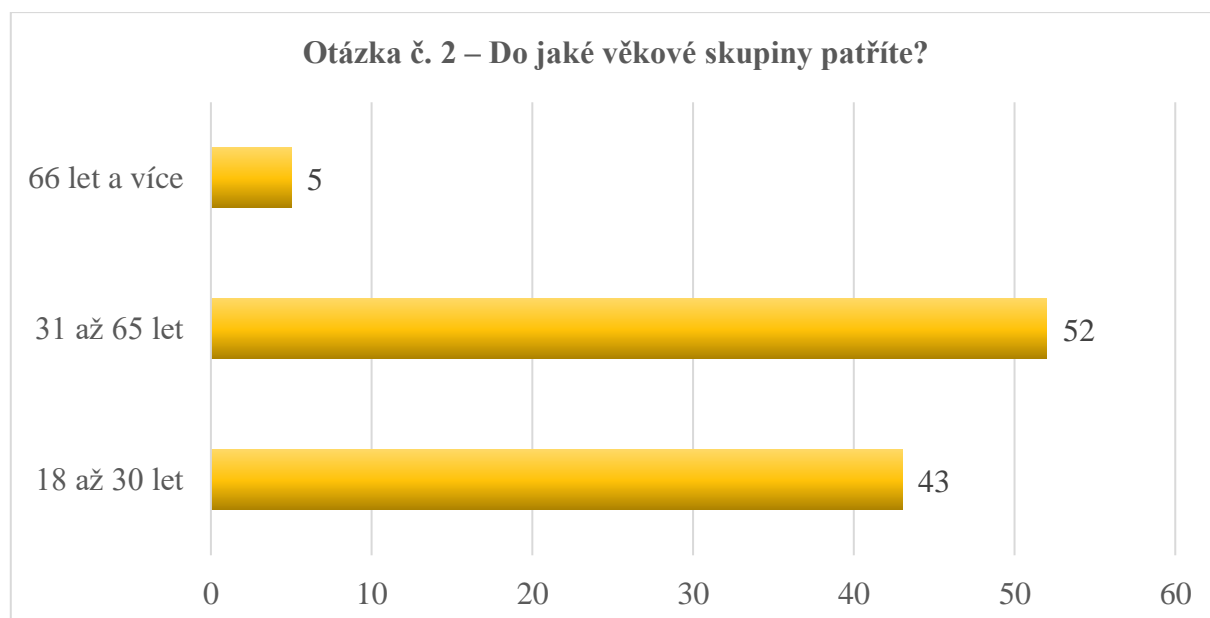
- pravidelně
- nepravidelně
- vůbec

Příloha B – Grafy ilustrující odpovědi respondentů z dotazníku

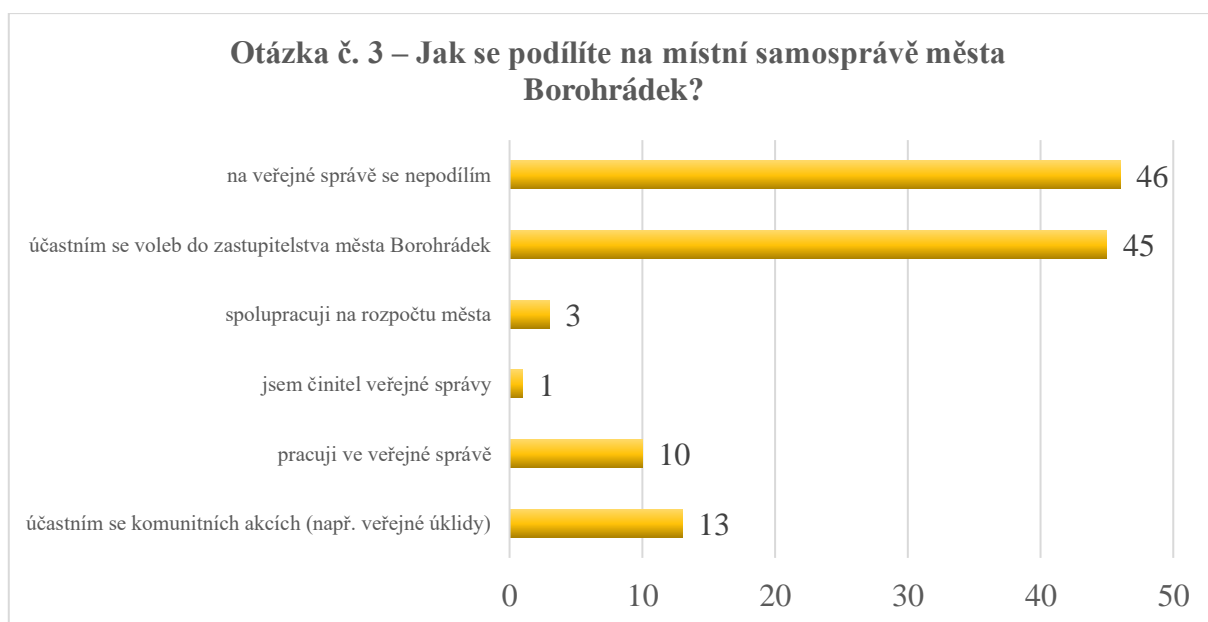
Obrázek 1 – Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

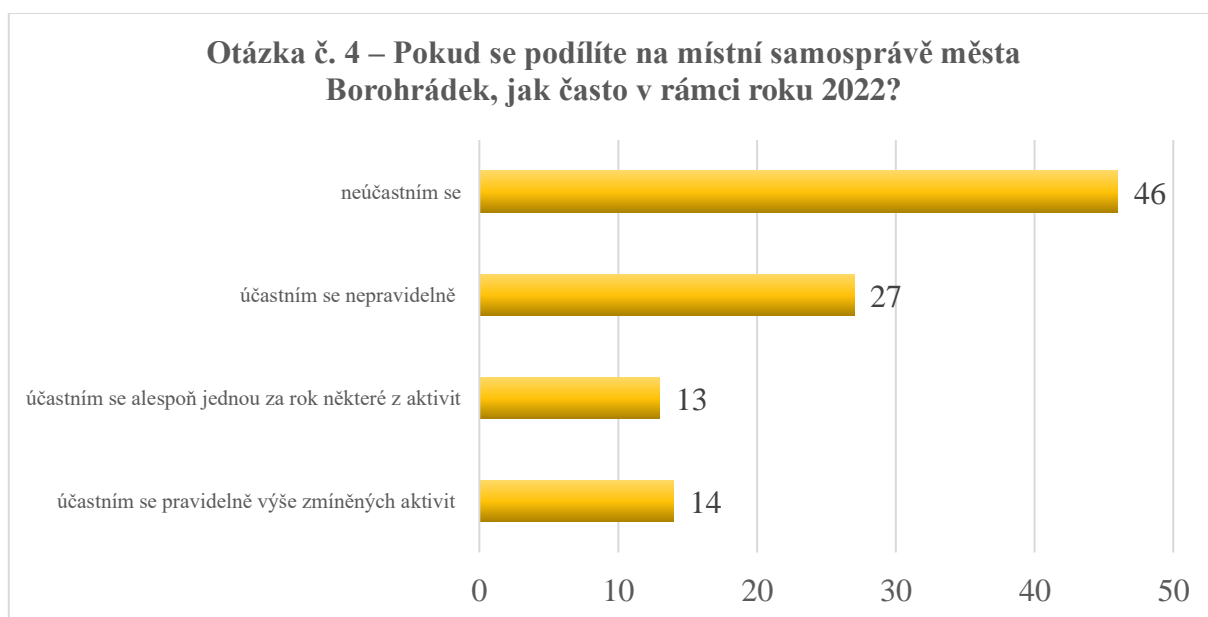
Obrázek 2 – Věková skupina respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Obrázek 3 – Participace občanů na místní samosprávě města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

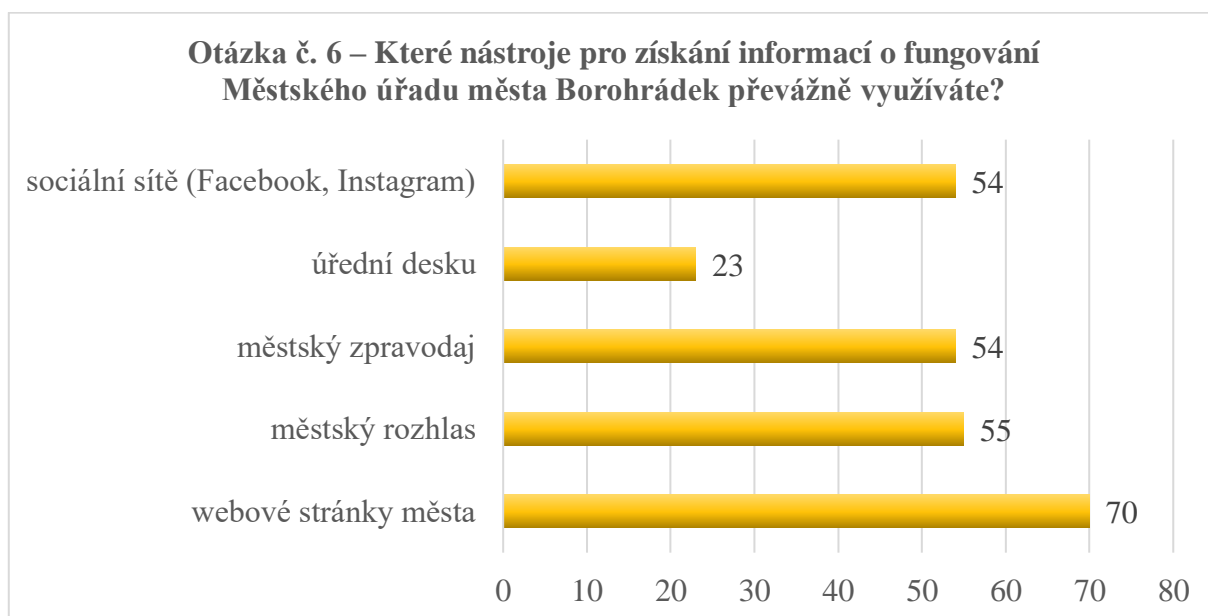
Obrázek 4 – Účast při participaci na místní samosprávě v roce 2022

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Obrázek 5 – Účast na zasedání zastupitelstva města Borohrádek v roce 2022

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

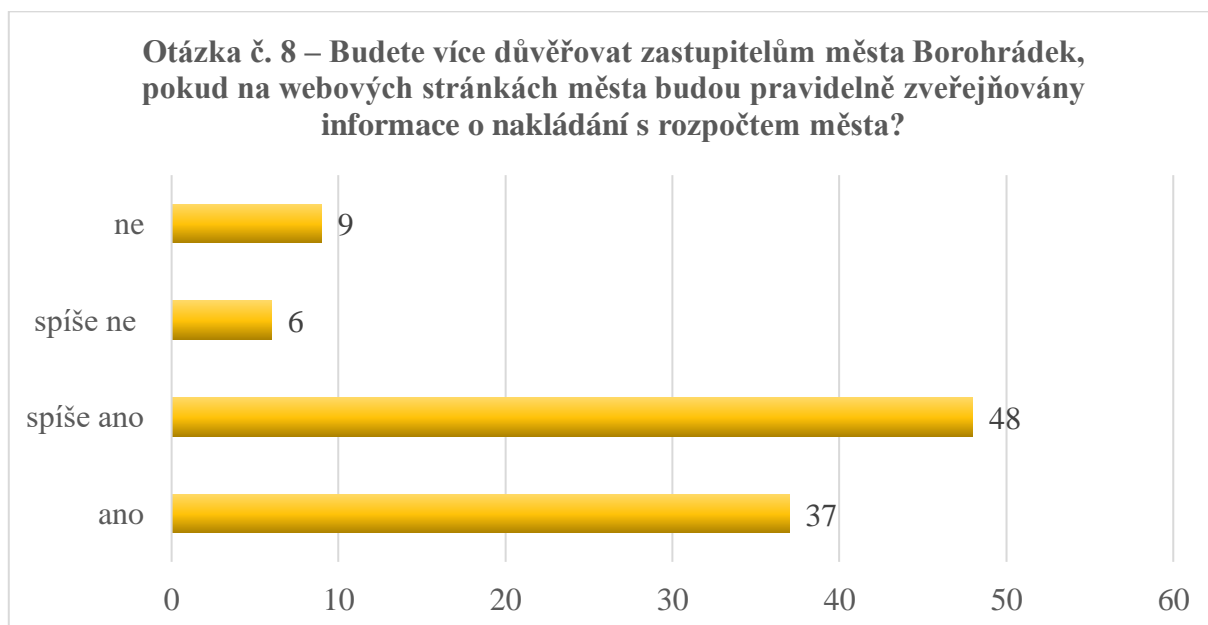
Obrázek 6 – Nástroje pro získání informací o fungování Městského úřadu města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

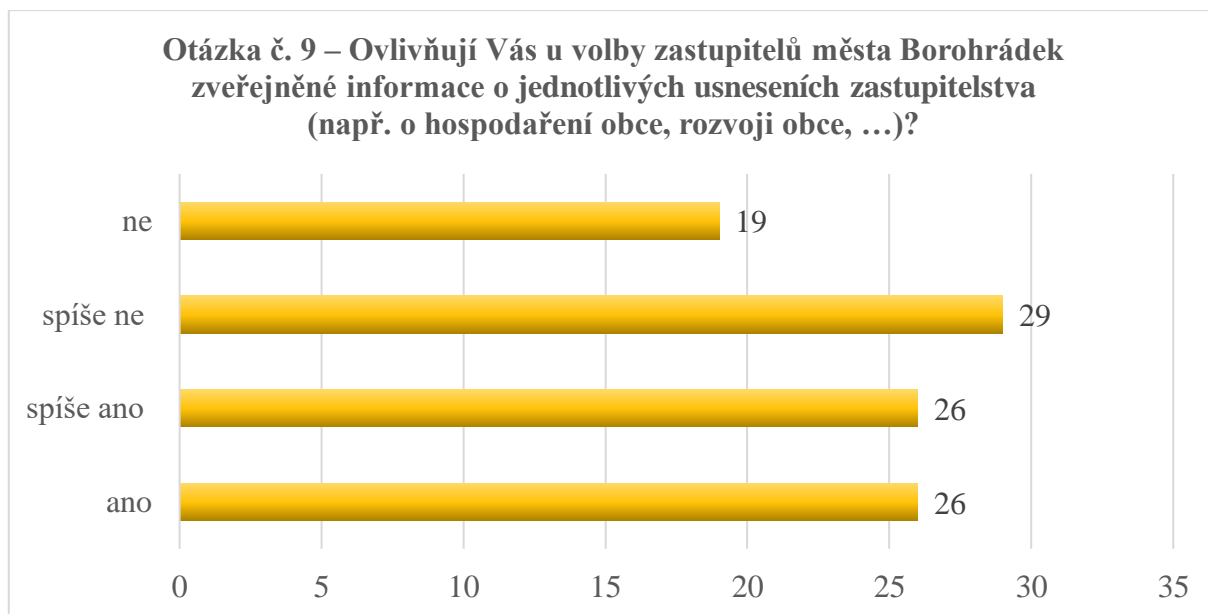
Obrázek 7 – Počet návštěv webových stránek města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

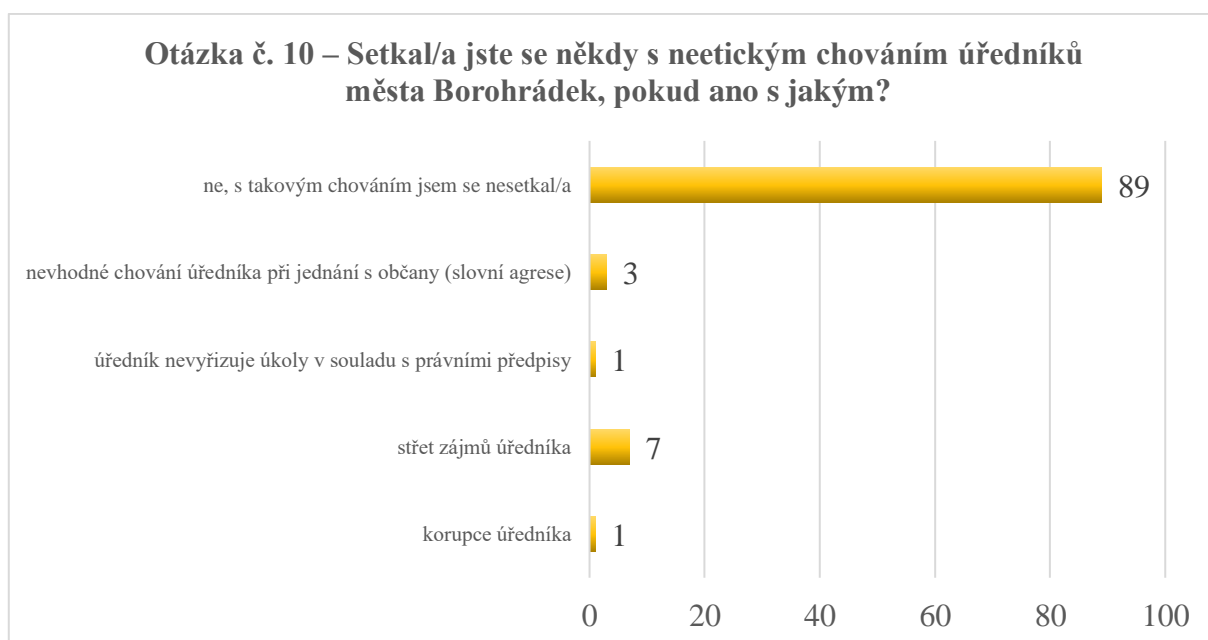
Obrázek 8 – Ovlivnění důvěry občanů pomocí zveřejňování informací o nakládání s rozpočtem města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

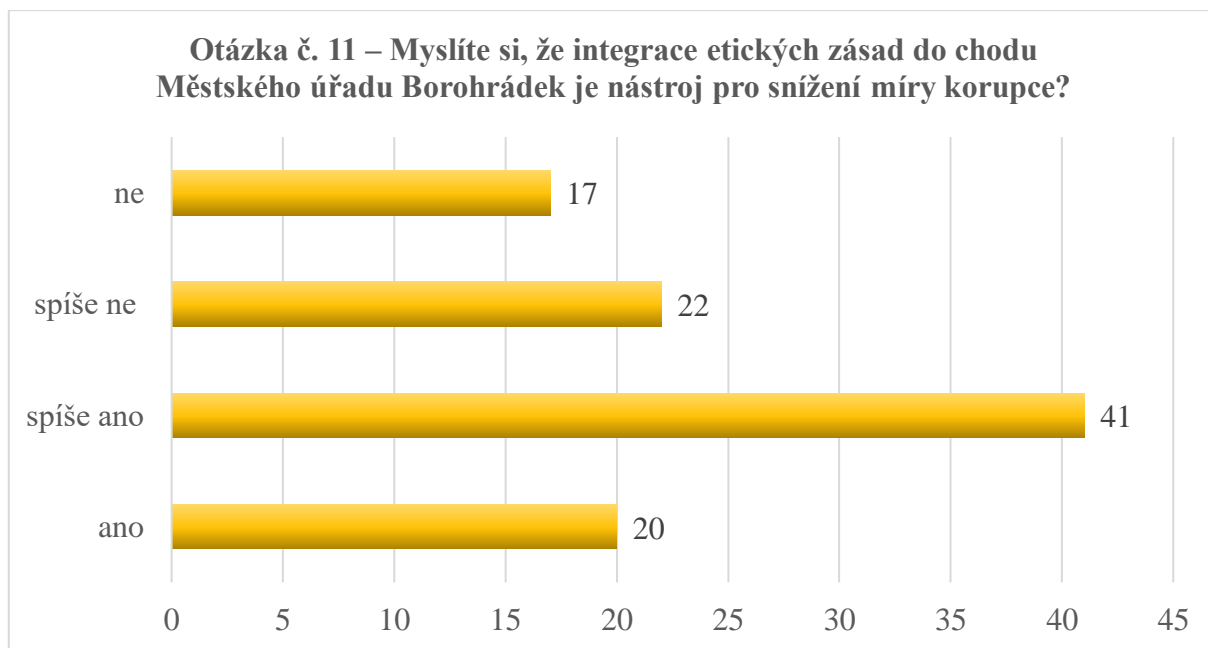
Obrázek 9 – Ovlivnění občanů při volbě zastupitelů města Borohrádek pomocí zveřejněných informací o jednotlivých usneseních zastupitelstva

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

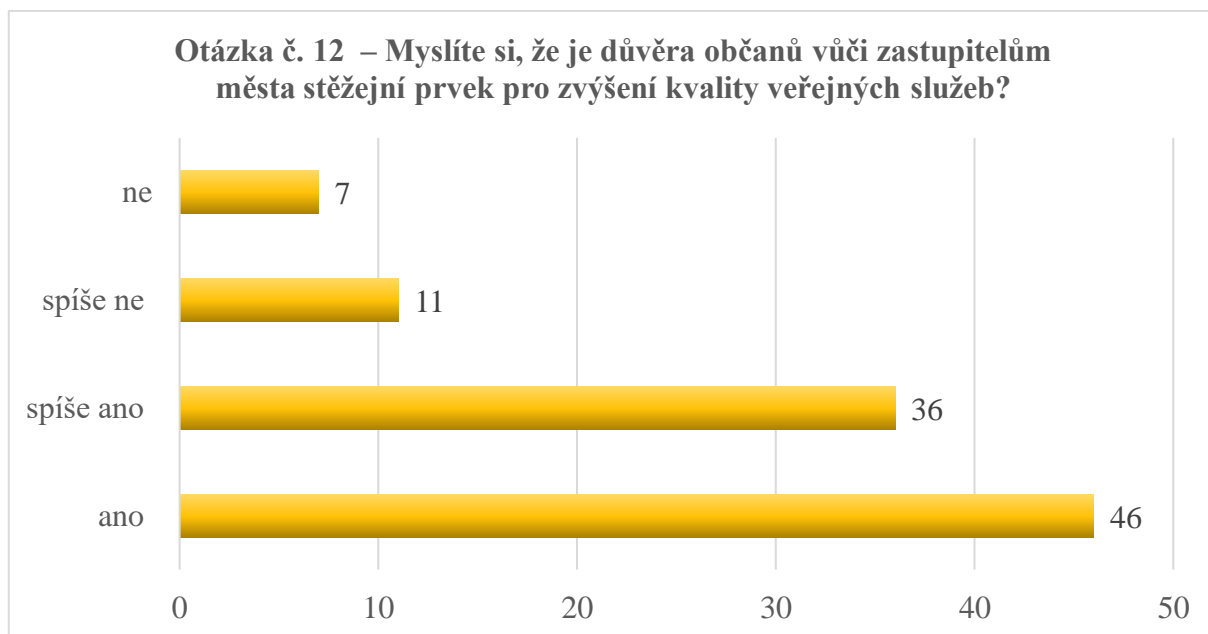
Obrázek 10 – Neetické chování úředníků města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

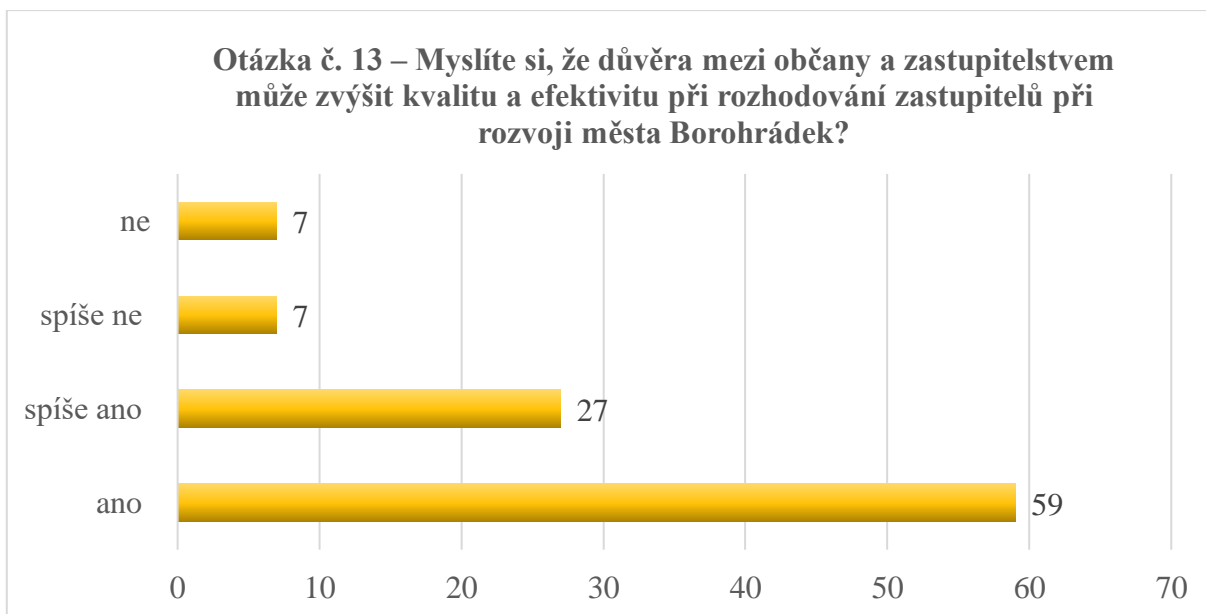
Obrázek 11 – Integrace etických zásad do chodu Městského úřadu Borohrádek jako nástroj pro snížení míry korupce

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

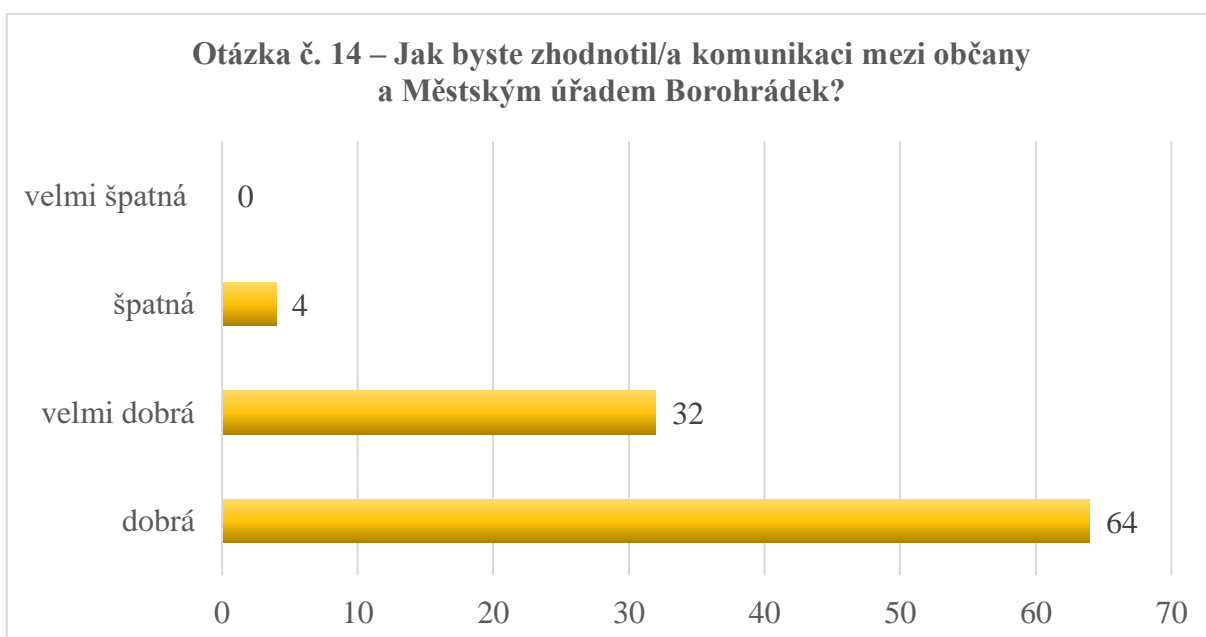
Obrázek 12 – Důvěra občanů vůči zastupitelům města Borohrádek jako prvek pro zvýšení kvality veřejných služeb

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

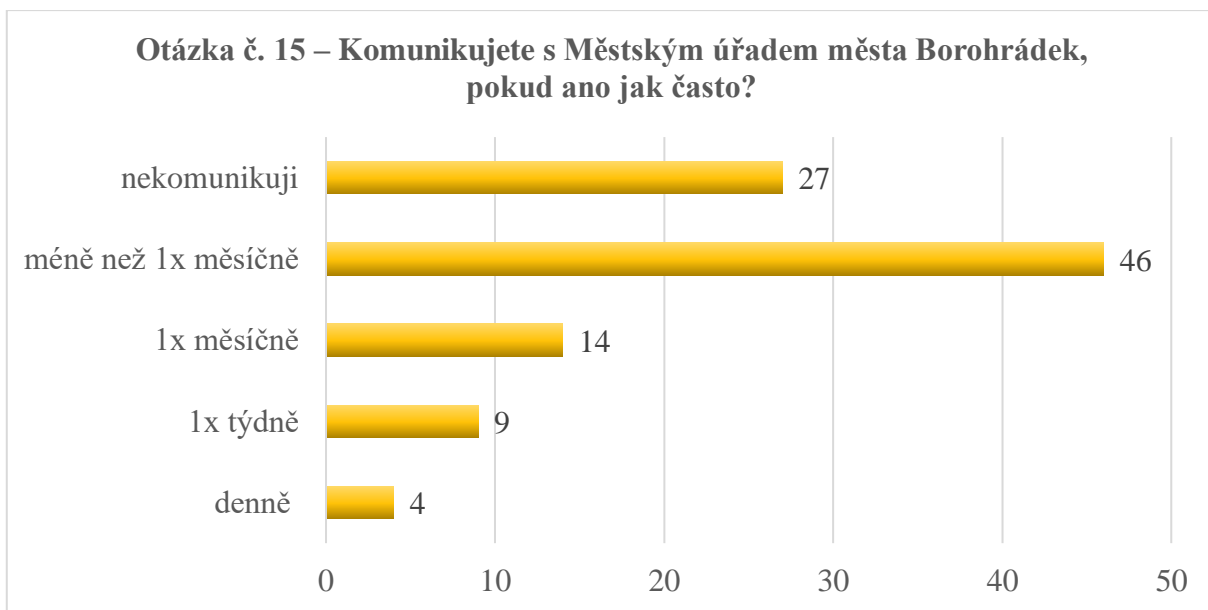
Obrázek 13 – Důvěra mezi občany a zastupitelstvem jako nástroj pro zvýšení kvality a efektivity při rozhodování zastupitelů o rozvoji města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

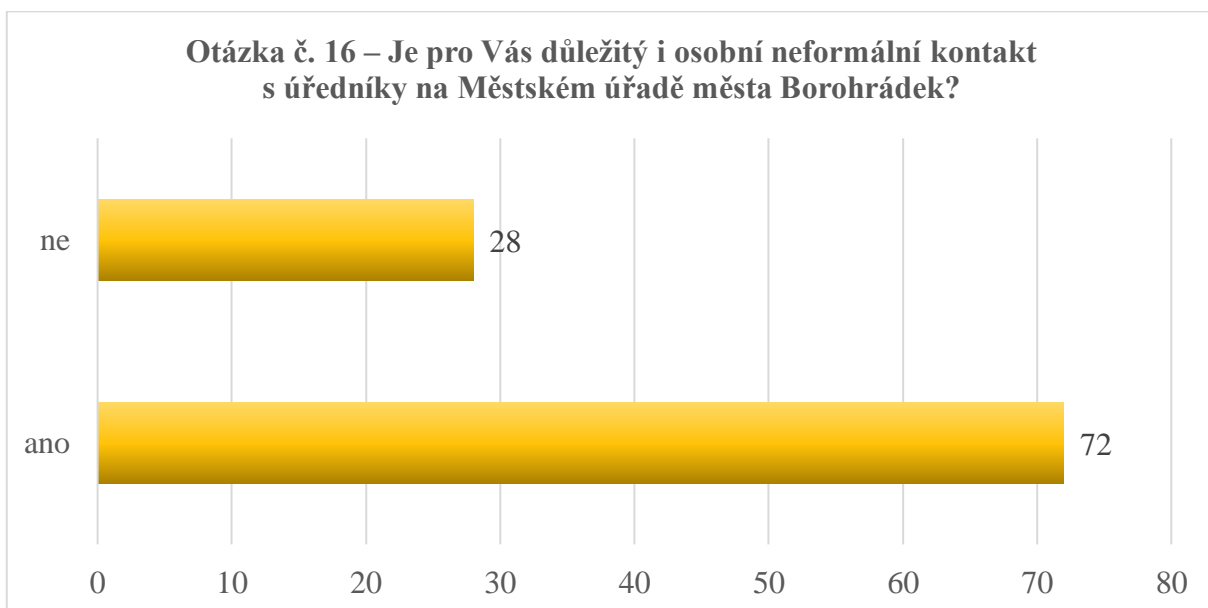
Obrázek 14 – Komunikace mezi občany a Městským úřadem Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Obrázek 15 – Četnost komunikace občanů s Městským úřadem města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

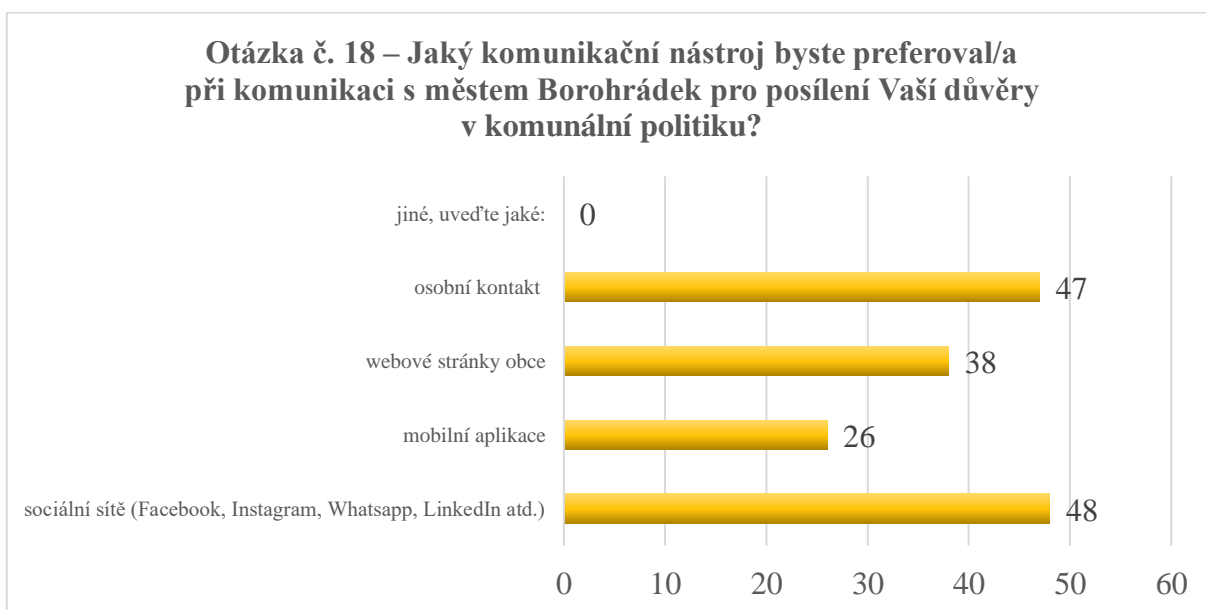
Obrázek 16 – Důležitost osobního neformálního kontaktu občanů s úředníky na Městském úřadě Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Obrázek 17 – Oblasti, které mohou být zlepšeny pomocí kvalitní komunikace občanů s Městským úřadem Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

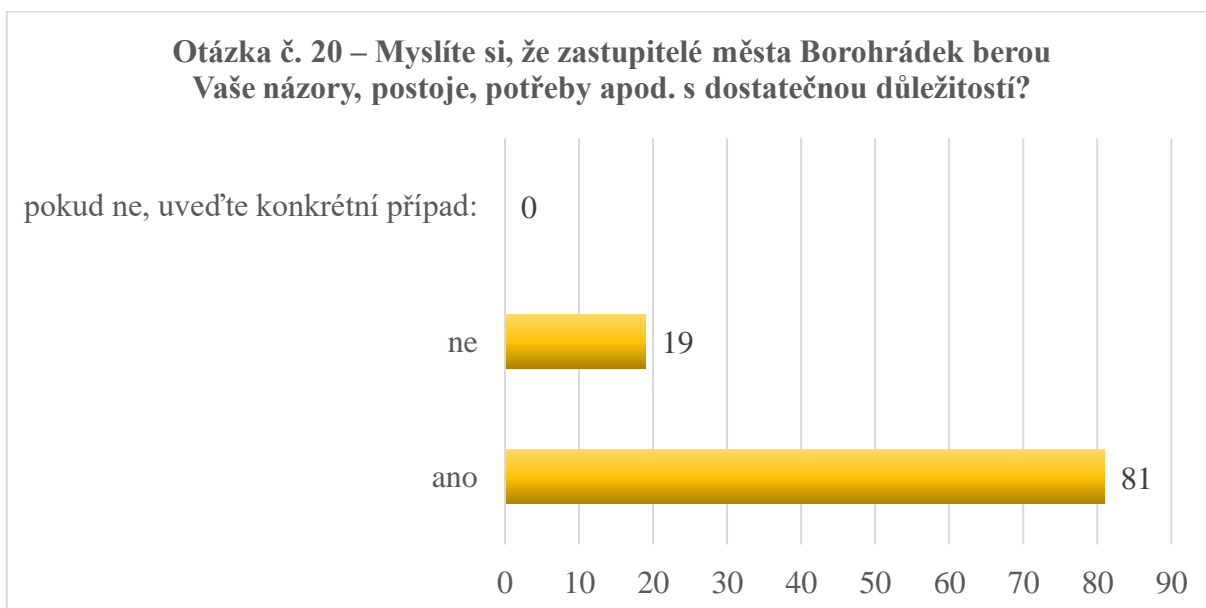
Obrázek 18 – Preferované komunikační nástroje s městem Borohrádek pro posílení důvěry občanů v komunální politiku

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Obrázek 19 – Právo vyjádřit se k místní samosprávě města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

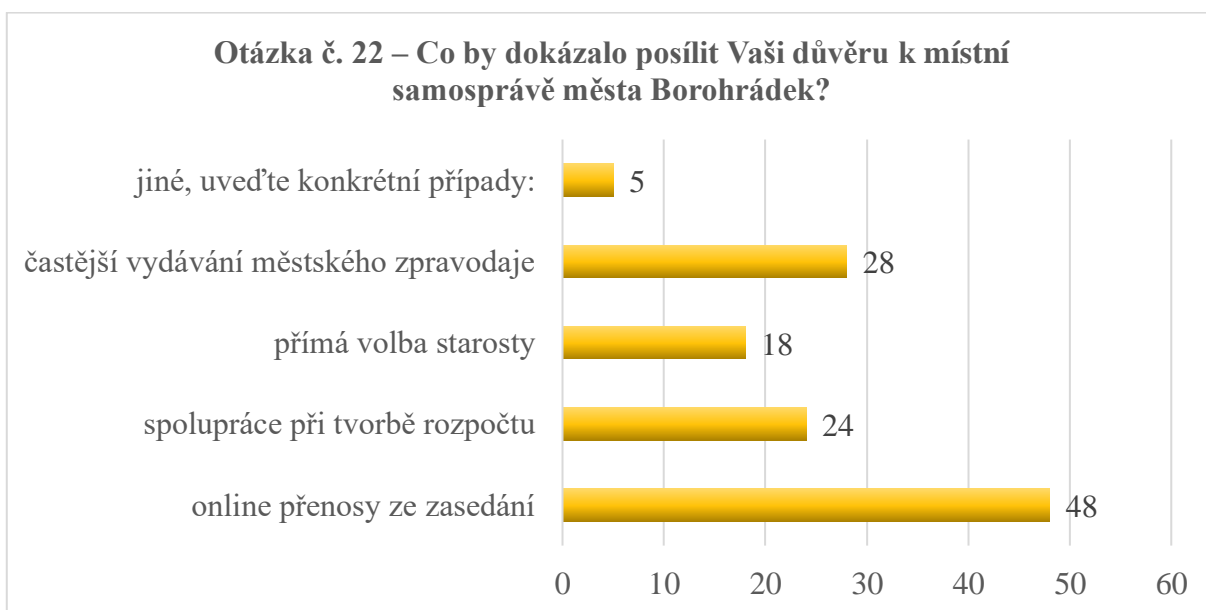
Obrázek 20 – Zohlednění názorů, postojů, potřeb apod. občanů od zastupitelů města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

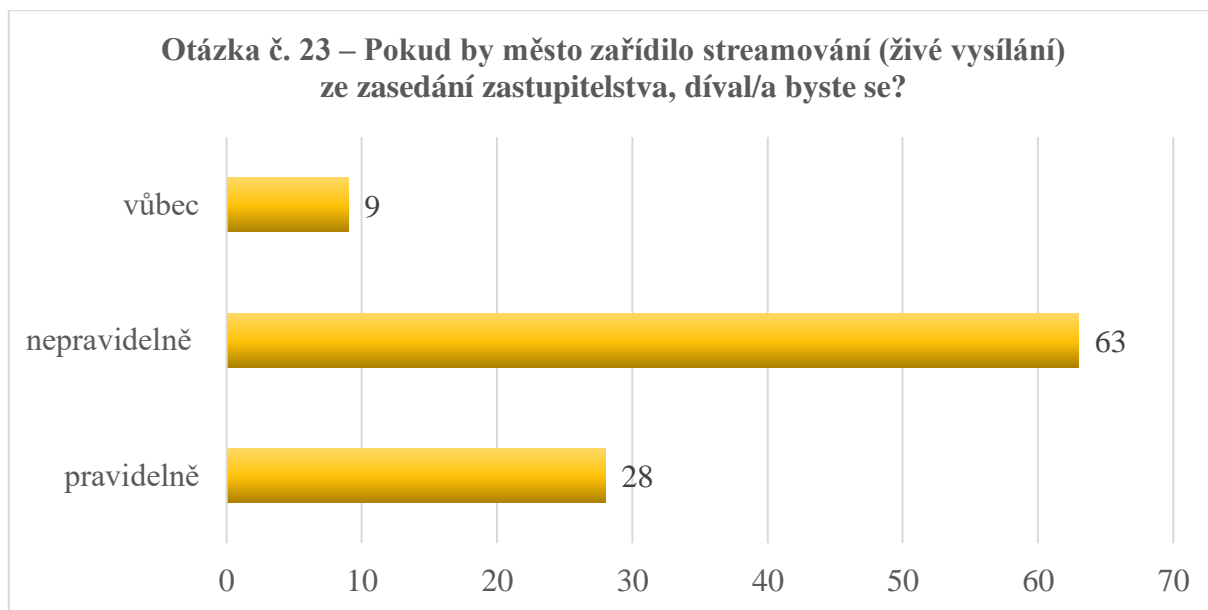
Obrázek 21 – Zapojení občanů při rozhodování o rozpočtu jako nástroj pro posílení jejich důvěry

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Obrázek 22 – Oblasti, které mohou posílit důvěru občanů k místní samosprávě města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Obrázek 23 – Možnost streamování (živé vysílání) ze zasedání Zastupitelstva města Borohrádek

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření